

EEN PAREL ONDER DE OESTERS

HISTORIEK VAN DE LEGENDARISCHE 'OSTENDAISE'

- Europese platte oester (*Ostrea edulis*)
- Belgische kust (Oostende, Blankenberge en Nieuwpoort)
- Specifieke smaak en uiterlijk

‘Ostendaises’

‘Royales d’Ostende’

Oostendse oesters

Inhoud

Deel 1 - 'Schelpenpassie': oesterconsumptie in onze streken

Deel 2 - Historiek van de Belgische oesterkweek

- Hoofdstuk 1* De begindagen (eind 18e eeuw)
- Hoofdstuk 2* Van magere Frans-Hollandse jaren naar vette Belgische oesters
- Hoofdstuk 3* De 'Belle Epoque' van de Ostendaise
- Hoofdstuk 4* Interbellum: het begin van het einde
- Hoofdstuk 5* Definitieve ondergang van de Ostendaise

Deel 1

SCHELPENPASSIE

Oesterconsumptie in onze streken

1. Geliefde maaltijd

- **Oesterconsumptie** in onze streken: lange geschiedenis
- Zeker in de **feestkeuken**, maar niet enkel daar

Edouard Manet,
Huitres, 1862

2. Van schaars goed...

- Eerste eeuw voor Chr: introductie door **Romeinen**
- Oesterschelpen duiken plots op in **archeologische vindplaatsen** (ook in binnenland)

2. Van schaars goed...

- Eerste eeuw voor Chr: introductie door **Romeinen**
- Oesterschelpen duiken plots op in **archeologische vindplaatsen** (ook in binnenland)
- Vroege ME: onduidelijk (amper vondsten)
- Ca. 1000: **opkomende steden** – import zeevis naar binnenland
- Late ME (13-15^e eeuw): oesters op tafel **in binnenland**

3. ...naar karrevrachten

- 17^e eeuw: volop aanvoer vanuit Frankrijk, Engeland en Zeeland
- Vervoer in vaten met zout en zeewater – karren over land
- Verser dan met boot
- Ook zonder schelpen, in gevlochten mand: minder smaakvol en goedkoper

4. Volksvoedsel?

- Vandaag: exclusiever ↔ tot 2^e helft 19 eeuw: **volksvoedsel**
- Grote aantallen: relatief **lage prijs**

De oesterverkoopster, 1786, Rijksmuseum Amsterdam

THE OYSTER STALL.

"Penny a lot, Oysters! Penny a lot!"

[From a Daguerreotype by BEARD.]

Charles Dickens, *The Pickwick Papers* (1836)

- "Not a very nice neighbourhood this, sir" said Sam, with a touch of the hat, which always preceded his entering into conversation with his master.
- "It is not indeed, Sam," replied Mr. Pickwick, surveying the crowded and filthy street through which they were passing.
- "It's a very remarkable circumstance, sir," said Sam, "that **poverty and oysters always seems to go together.**"

4. Volksvoedsel?

- Vandaag: exclusiever ↔ tot 2^e helft 19 eeuw: **volksvoedsel**
- Grote aantallen: relatief **lage prijs**

- **Adel, welstellende handelaars en burgerij**: duurdere soorten, exquise bereidingen en grotere hoeveelheden
- Midden 19e eeuw: oester **slachtoffer van eigen succes** – overbevissing en uitgeputte voorraad → exclusiever

Le déjeuner d'huîtres Jean-François de Troy, 1735

5. Rauw? Of met sap van limoenen?

- Vandaag: vaak **rauwe** oesters
- Vroeger: vaak in **verwerkte vorm** (pasteien, vleesvullingen)

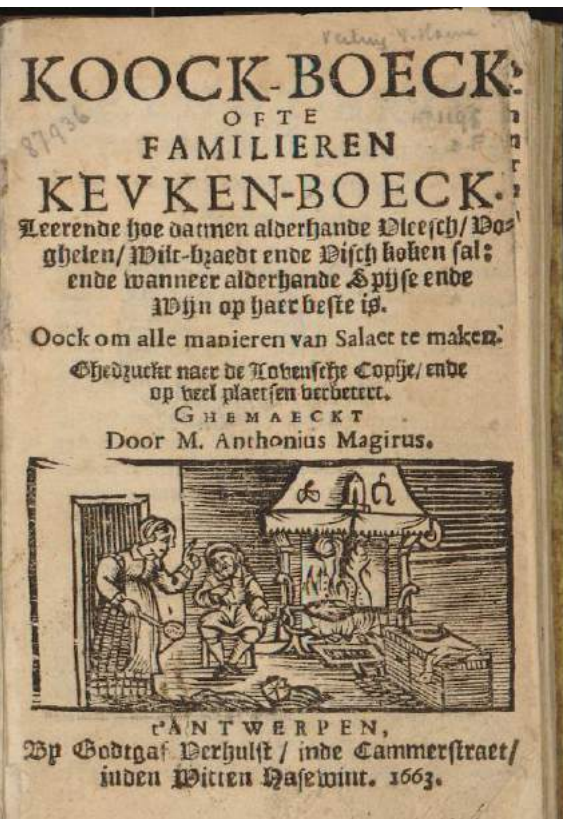
Le Viandier de Taillevent – kookboek chef-kok Frans koninklijk hof (ca.1375 – 1390):

Ragout van oesters:

Kook ze, spoel ze grondig, en bak ze in olie. Neem geroosterd brood, erwtenpuree of wat van het water waarin de oesters gekookt werden (of anderszins gekookt water), en wijn, en zeef dit alles. Neem cassia, gember, kruidnagel, paradijskorrels en saffraan, gedoopt in azijn. Voeg ajuin gebakken in olie toe, en kook alles samen, tot het gerecht goed ingedikt is.

5. Rauw? Of met sap van limoenen?

- 1612: 'Koock-boeck' Anthonius Magirus
- **Eerste Nederlandstalige gedrukte** kookboek
- Oesters op 'veelderhande manieren' (ook gekookt, gestoofd, gefrituurd):

vele ende ick onder andere, etese liever rouw opengedaen, ende schoongemaect, gelijk dat behoort, met sout, peper, ende sap van limoenen, oft in plaetse, oragnen.

Magirus, Anthonius, 'Koock-boeck, ofte Familieren keuken-boeck, Antwerpen, 1663 (1ste druk Leuven, 1612)

6. Kans op bederf

- Kans op ziekte of bederf **niet gering**
- **Lang transport** en **primitieve bewaartechnieken**
- **1779:** Franse ordonnantie – max. 5 dagen

- **Zeeuwse oester** – 6 dagen

Ansichtkaart met een man die een goede en een slechte oester eet, circa 1905, Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG)

Deel 2

EEN PAREL ONDER DE OESTERS

Historiek van de legendarische 'Ostendaise'

I

DE BEGINDAGEN

1765-1794

Hoofdstuk I

De begindagen (1765-1794)

Situatie:

- **Grote afname** in Oostenrijkse Nederlanden (1763-1765: 7.249.000 oesters/jaar)
- Vanuit Frankrijk, Engeland en Zeeland: problemen met transport

Reactie:

- **1765**: allereerste Belgische oesterpark
- Jan en Pieter De Loose stichten '**Clays & Cie**'

Ferrariskaart met de oesterputten van 'Clays & Cie' in Oostende (1771-1778).

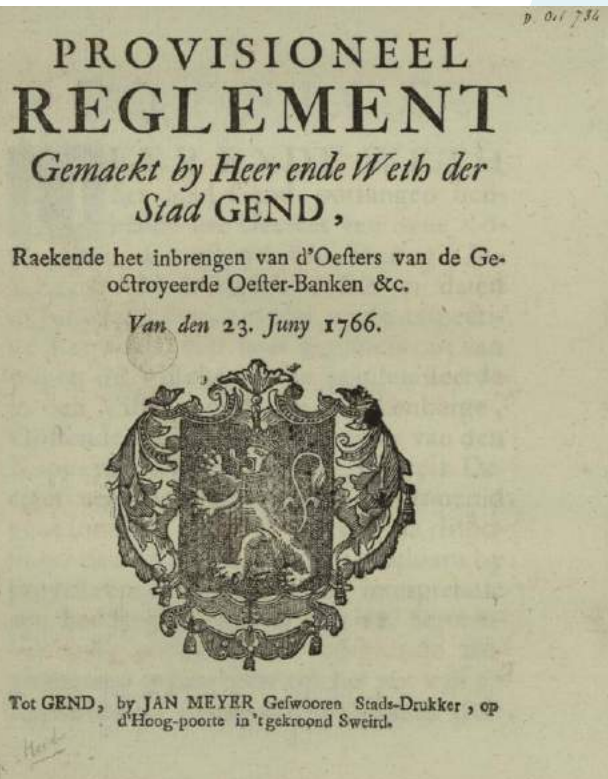
Ferrariskaart met de oesterputten van 'Clays & Cie' in Oostende (1771-1778)

Hoofdstuk I

De begindagen (1765-1794)

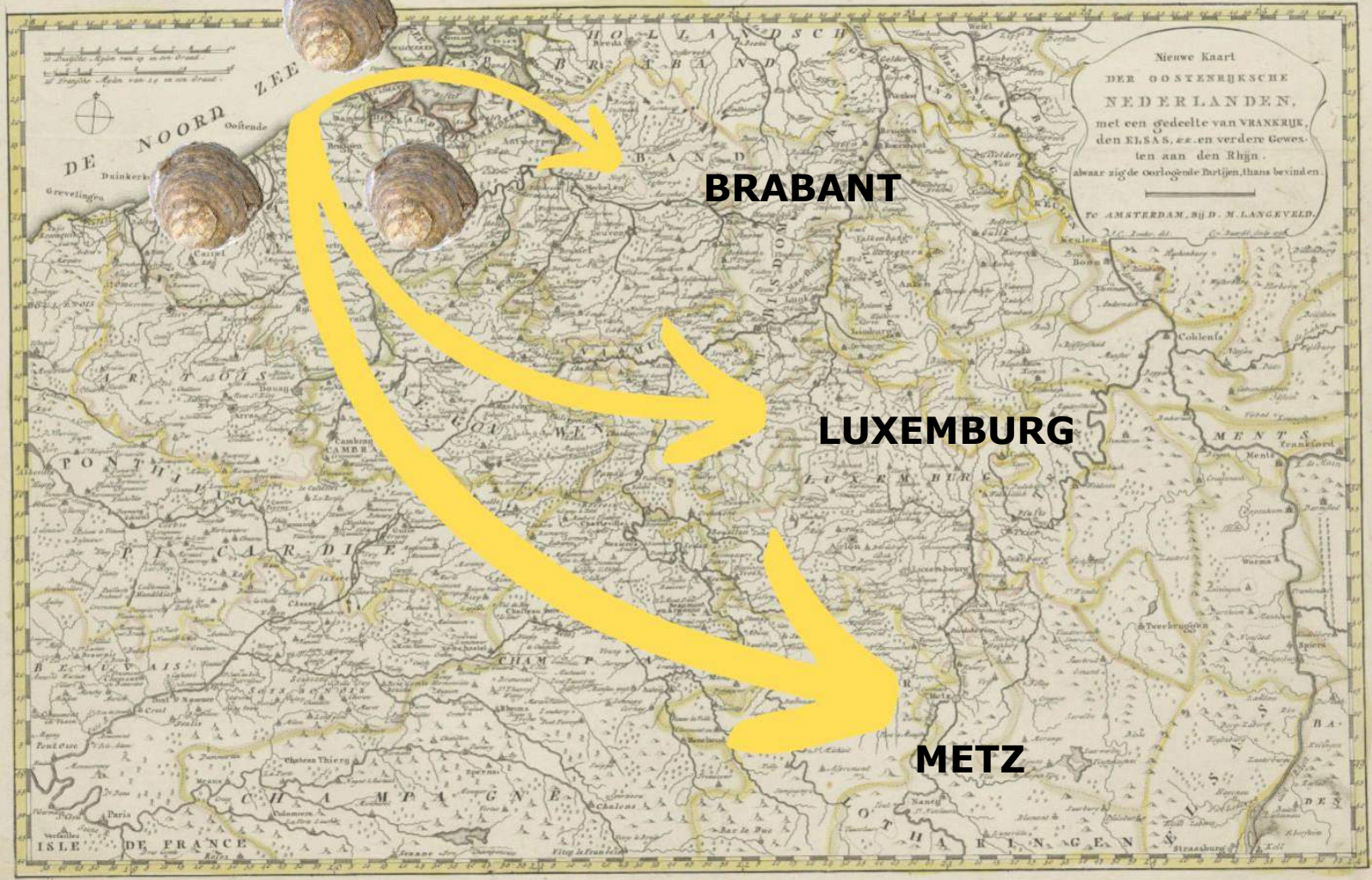
- Jan en Pieter De Loose stichten '**Clays & Cie**'
- Uitgebaat door **Constantijn Clays**, oude zee kapitein
  - Bestuurders ON: onderneming goedgezind
  - **Monopolie** voor 15 jaar – geen tolrechten op import en export – invoerverbod consumptieklare buitenlandse oesters (1767)

*In dit reglement van de stad Gent uit 1766 werd
bijvoorbeeld beslist om de tol op een ton oesters van 4
naar 2 gulden te verlagen.*

De begindagen (1765-1794)

- Jan en Pieter De Loose stichten '**Clays & Cie**'
- Uitgebaat door **Constantijn Clays**, oude zee kapitein
- **Monopolie** voor 15 jaar – geen tolrechten op import en export – invoerverbod consumptieklare buitenlandse oesters (1767)
- Snel en efficiënt transportsysteem: **Ventschuiten** (3 dagen ipv. dubbele) => concurrentie uit Zeeland de baas

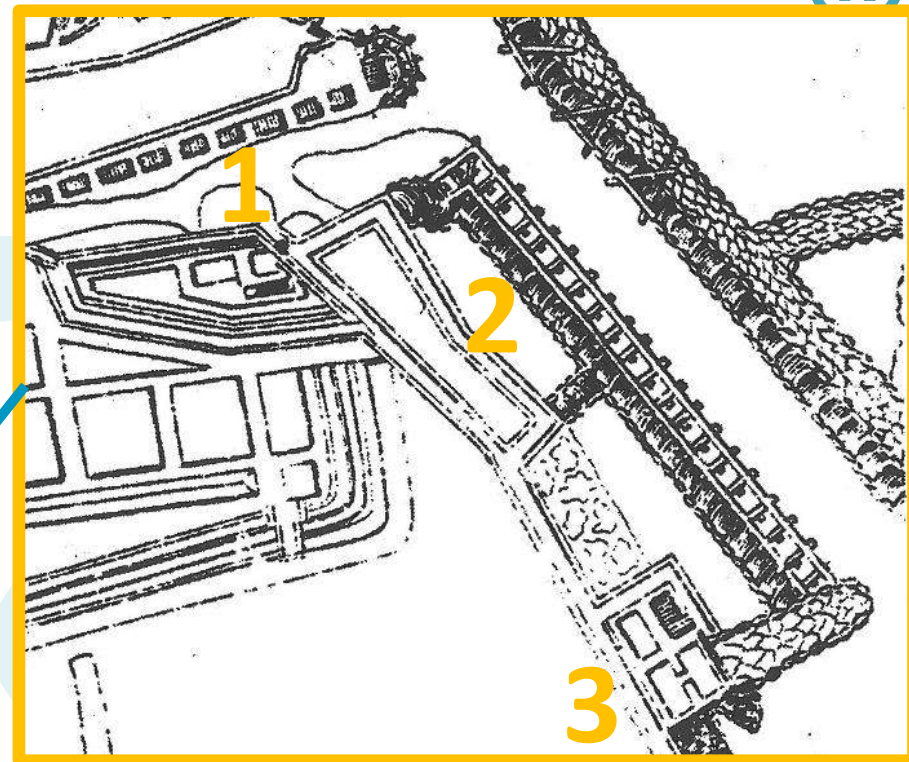
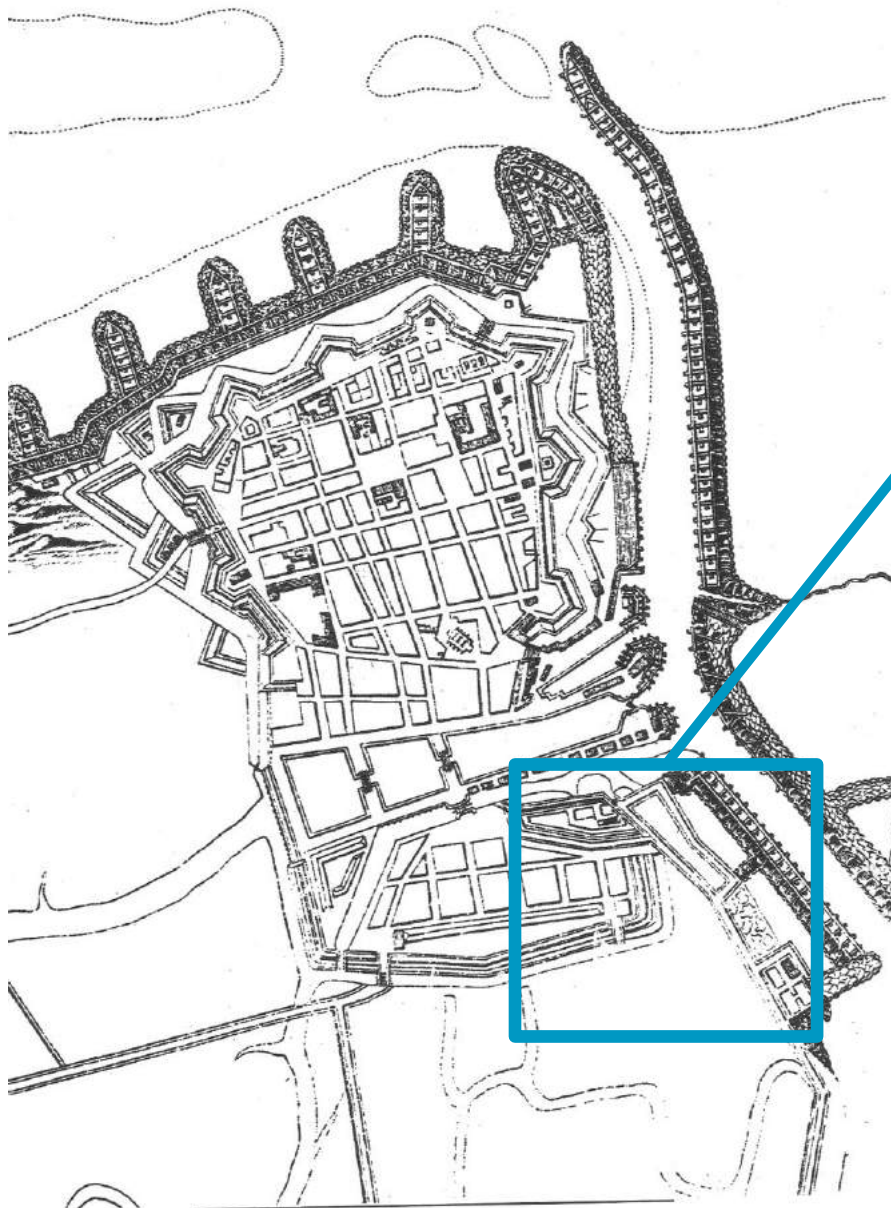

Kaart Oostenrijkse Nederlanden, 1792, Cornelis van Baarsel, Rijksmuseum

De begindagen (1765-1794)

- **1765:** allereerste Belgische oesterpark
- Jan en Pieter De Loose stichten '**Clays & Cie**'
- Uitgebaat door **Constantijn Clays**, oude zeekapitein
- **Monopolie** voor 15 jaar – geen tolrechten op import en export – invoerverbod (1767)
- **Ventschuiten** (3 dagen ipv. dubbele) => concurrentie uit Zeeland de baas
- 1780: Oesterkweek aan **iedereen** opengesteld

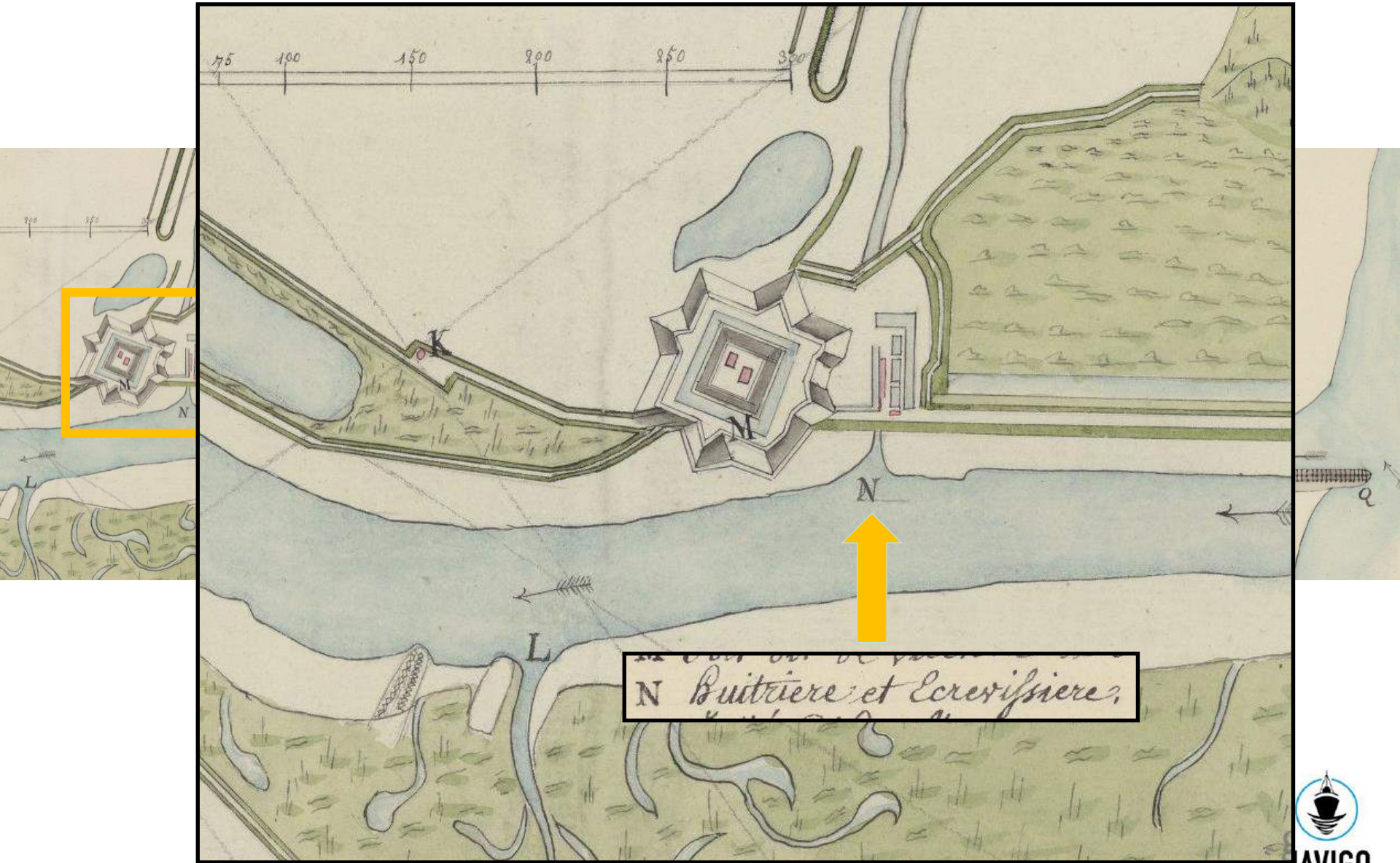
1 Clays & Cie

2 Clemmen

3 Pollet

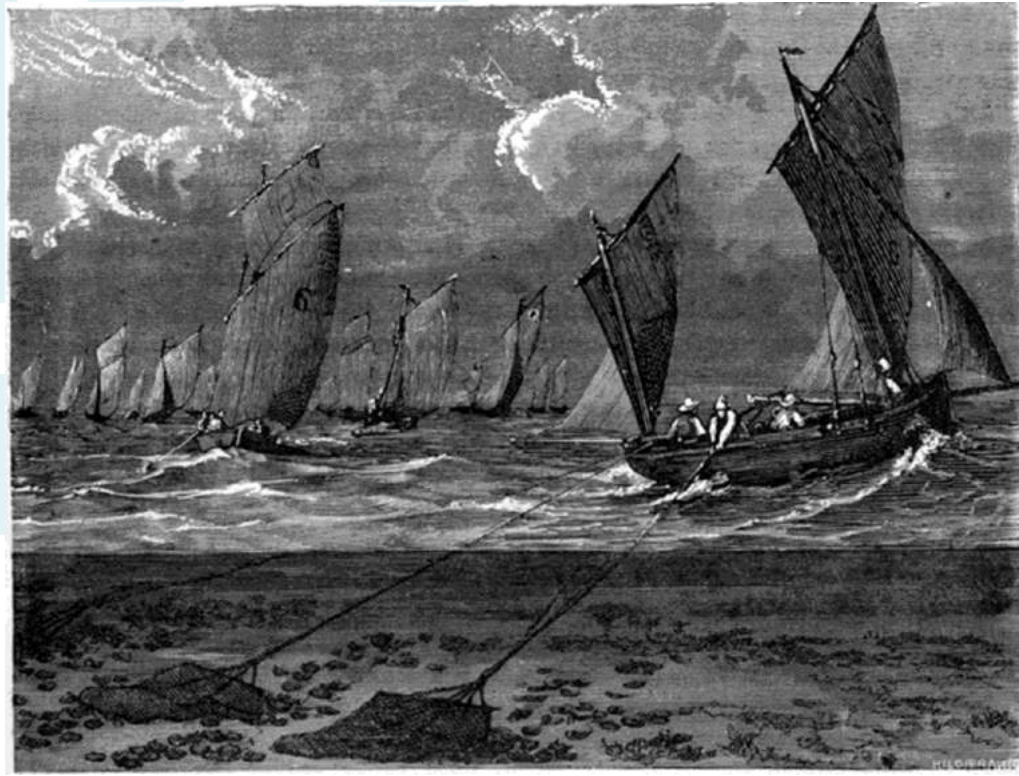

Nieuwpoort, 1787 - VLIZ fotogalerij

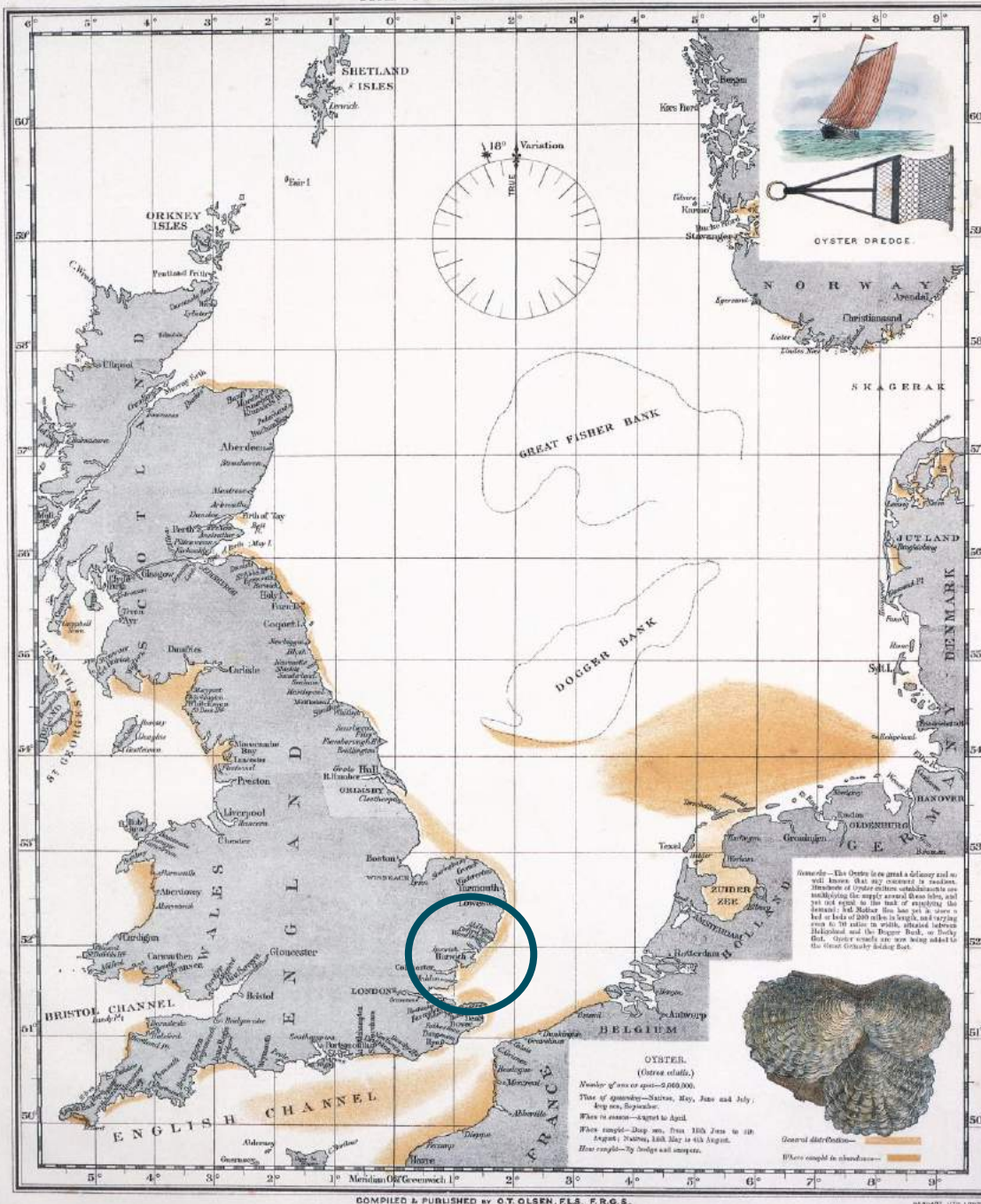

OESTERKWEEK?

- 1765-1914: Vlaamse oesterkweek = **vetmesten**
  - Jonge platte **Engelse oester** (*Ostrea edulis*) – opgevist door Engelse vissers (oesterbedden nabij Whitstable, Burnham, Colchester)
  - Vetgemest in brakke water van onze kust

THE PISCATORIAL ATLAS.

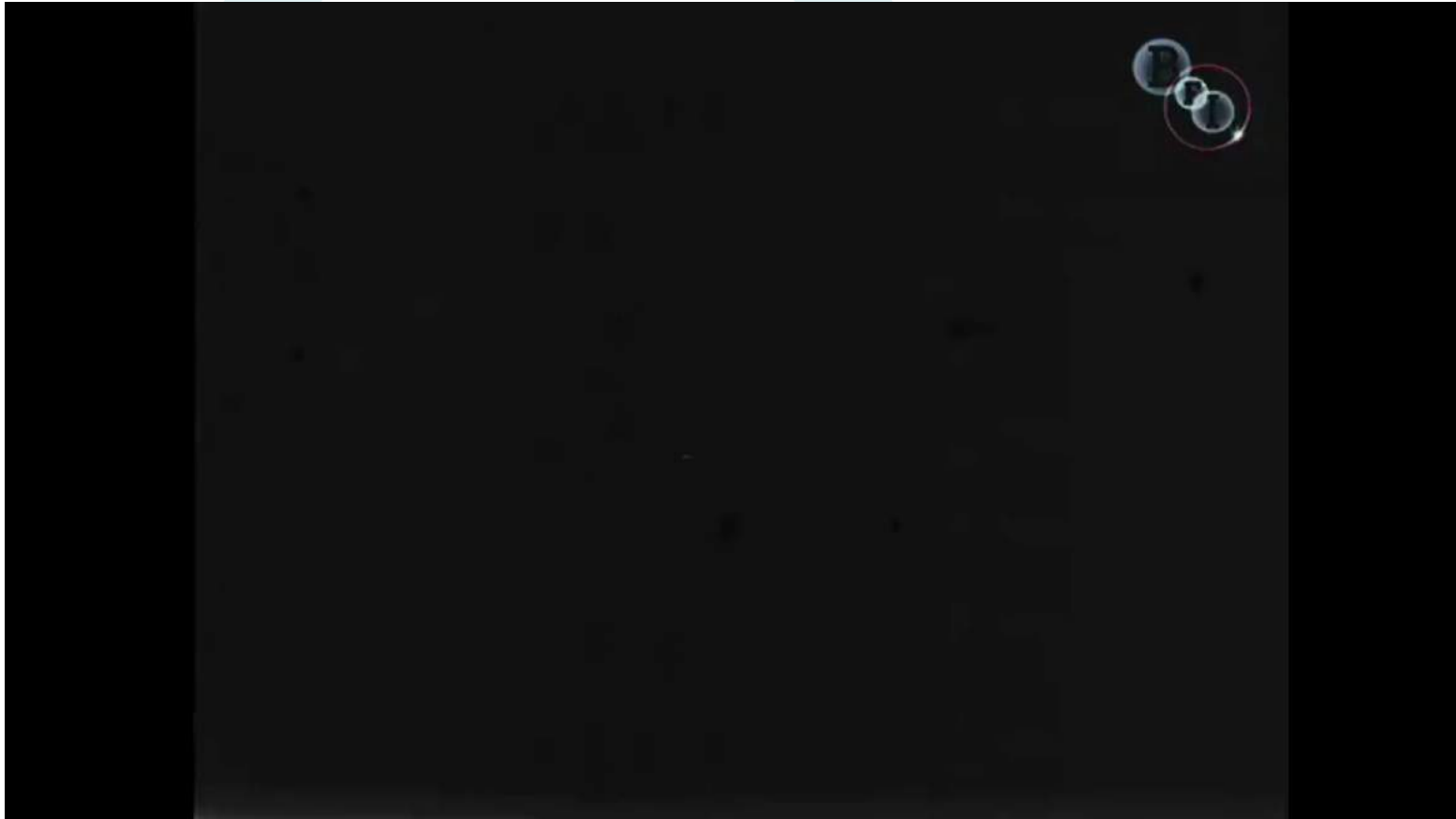

- 18^e- 19^e eeuw: nog grote oesterbanken aanwezig in zuidelijke Noordzee en Kanaal
- Grote vlek: 25.500 km²
- Vandaag: grotendeels verdwenen

Piscatorial Atlas, 1883
 Verspreiding van de *Ostrea Edulis*
 VLIZ fotogalerij

Kweek?!

- 19^e eeuw: zeilschepen type '**smack**' - eind 19e eeuw: ook stoomschepen
- Voorzien van '**bun**'
- **Oesterdreggen** – bodem afgeschraapt
- Opgeviste schelpen: mager diertje

*Oestervisserij in
Whitstable, 1909*

<https://www.youtube.com/watch?v=H8fETJQKXDo>

Kweek?!

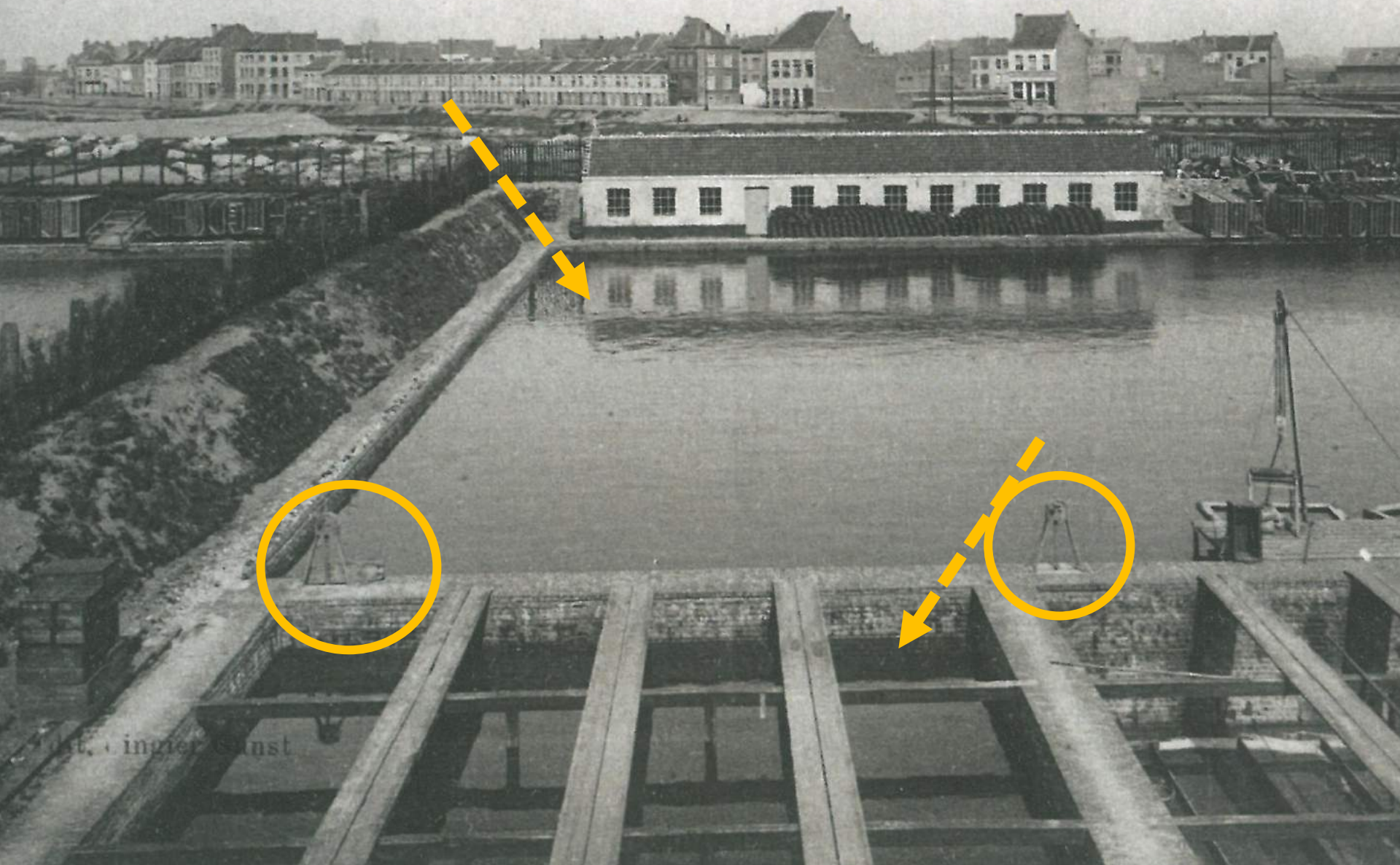
- Vervolgens: vanuit Engeland naar België
  - Volle potentieel na **zuiverend verblijf** in brak water Vlaamse kust
  - “Oesters eten is zoals de zee inslikken”: **zoutgehalte** – plaatselijke **plankton** en **mineralen**
  - Brakke water van Vlaamse kust = **sappige, vlezige blanke** ‘Ostendaises’

Ostende

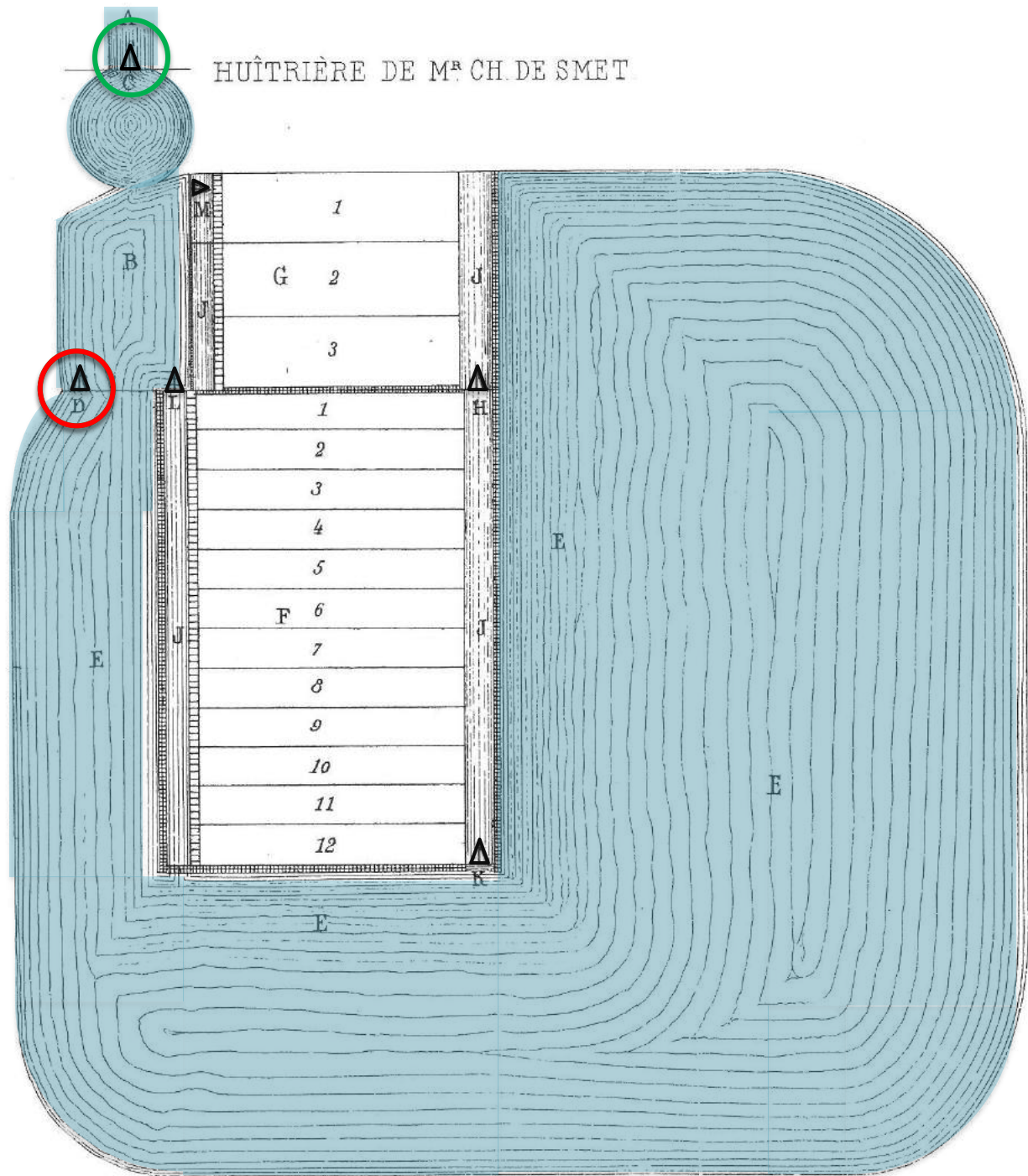
Phare

Parc aux huîtres Stracke

et Panorama du Phare

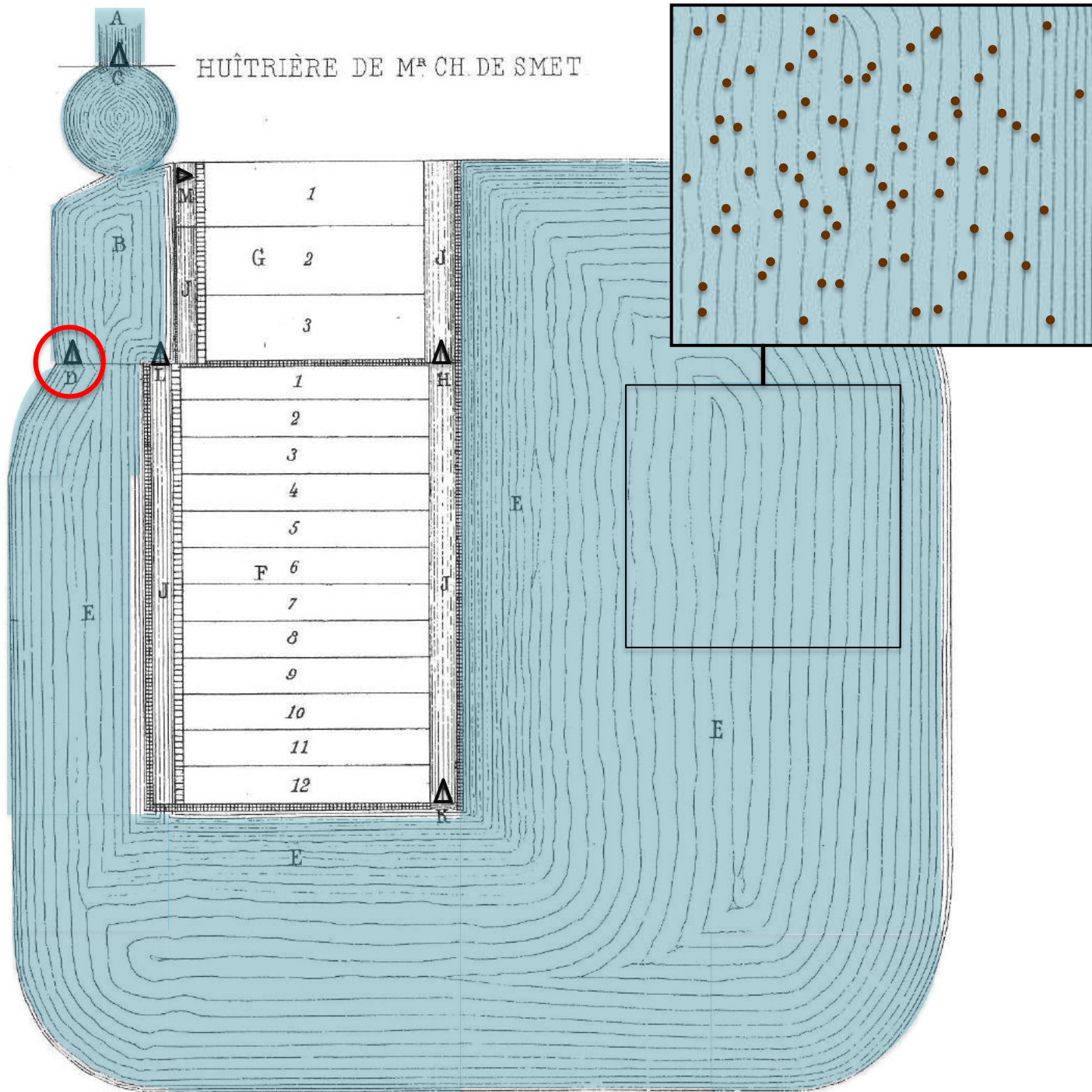

HÛTRIÈRE DE M^{re} CH. DE SMET

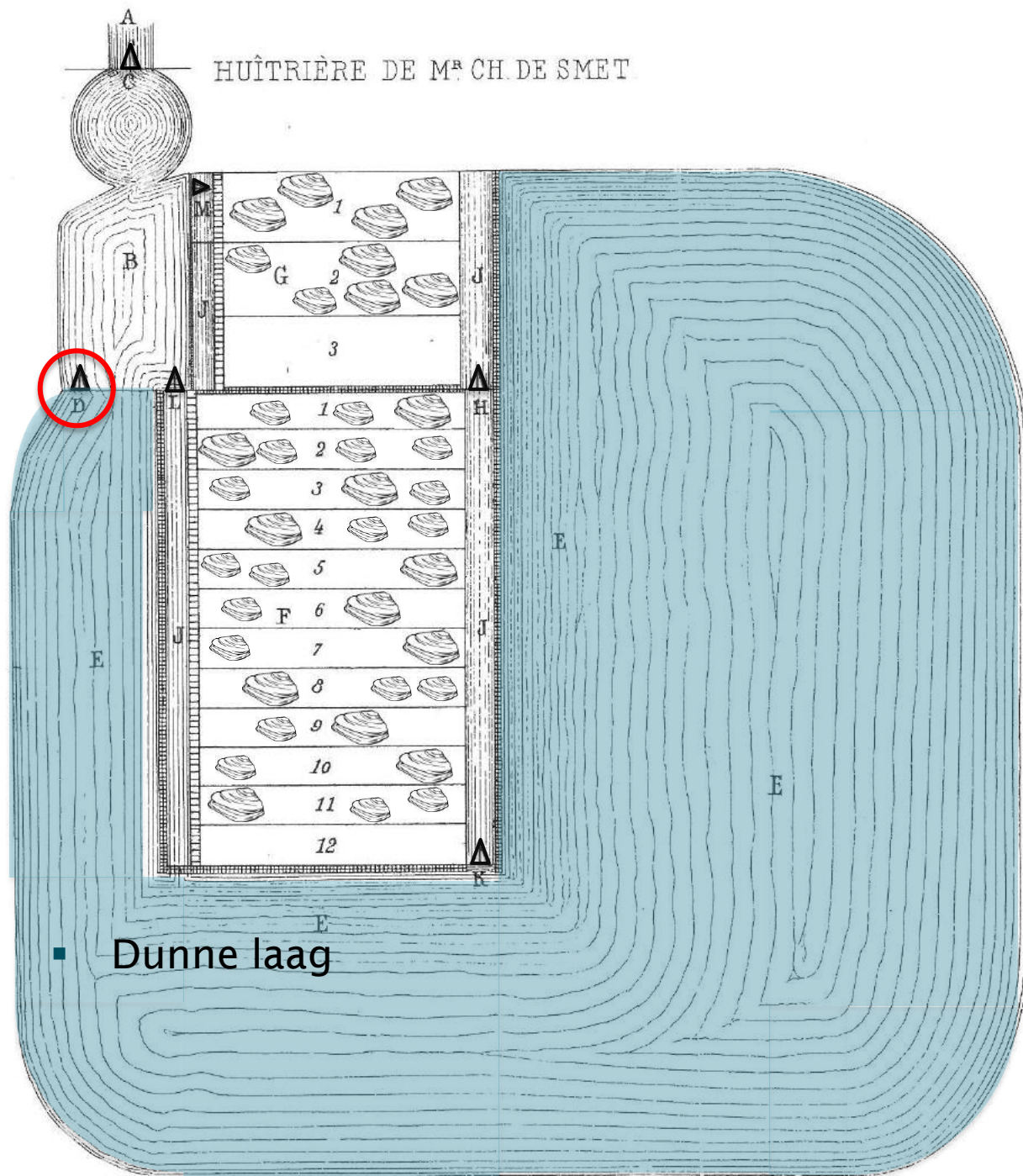

HÛTRIÈRE DE M^r CH. DE SMET

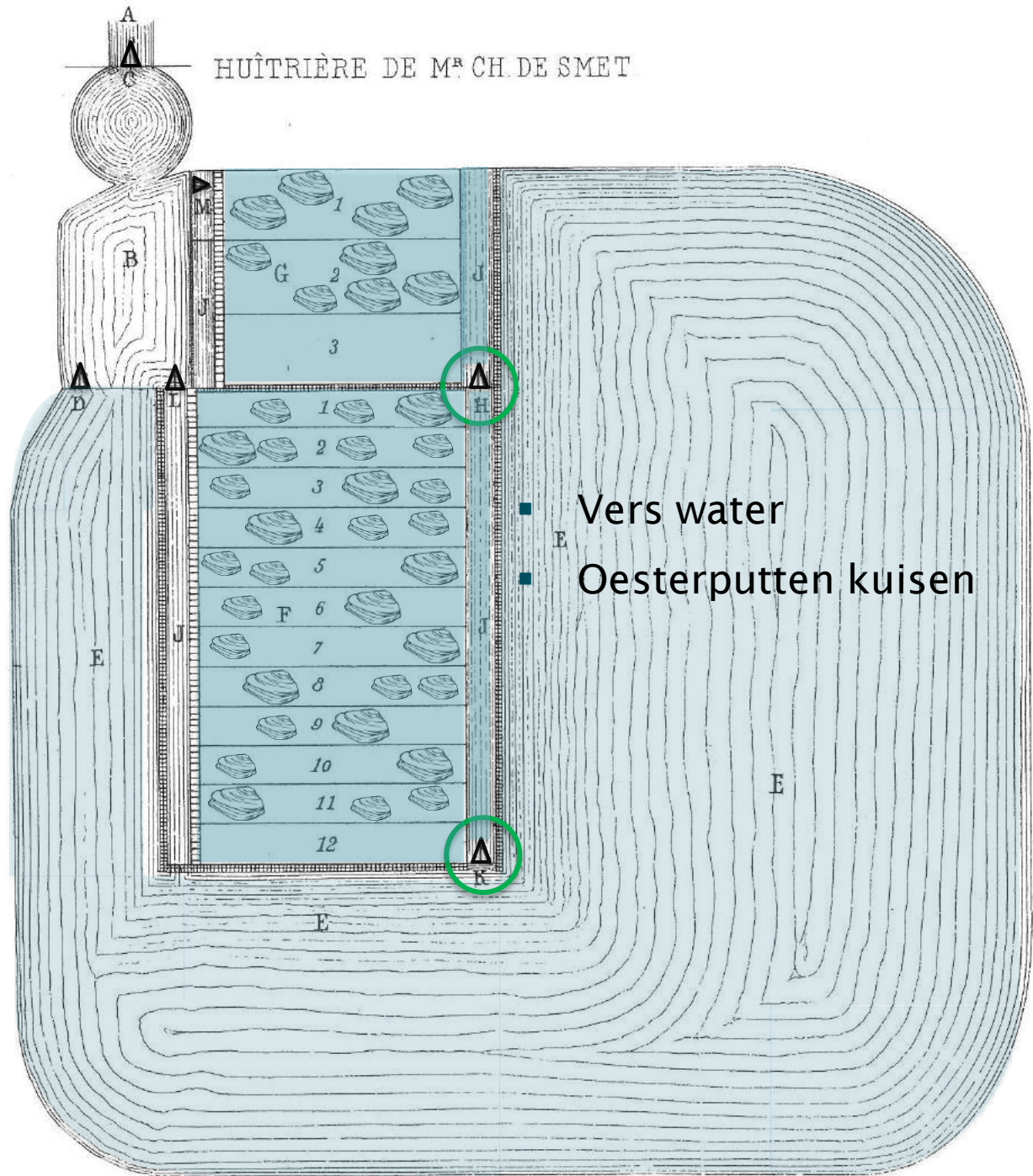

HUÏTRIÈRE DE M^{re} CH. DE SMET

■ Dunne laag

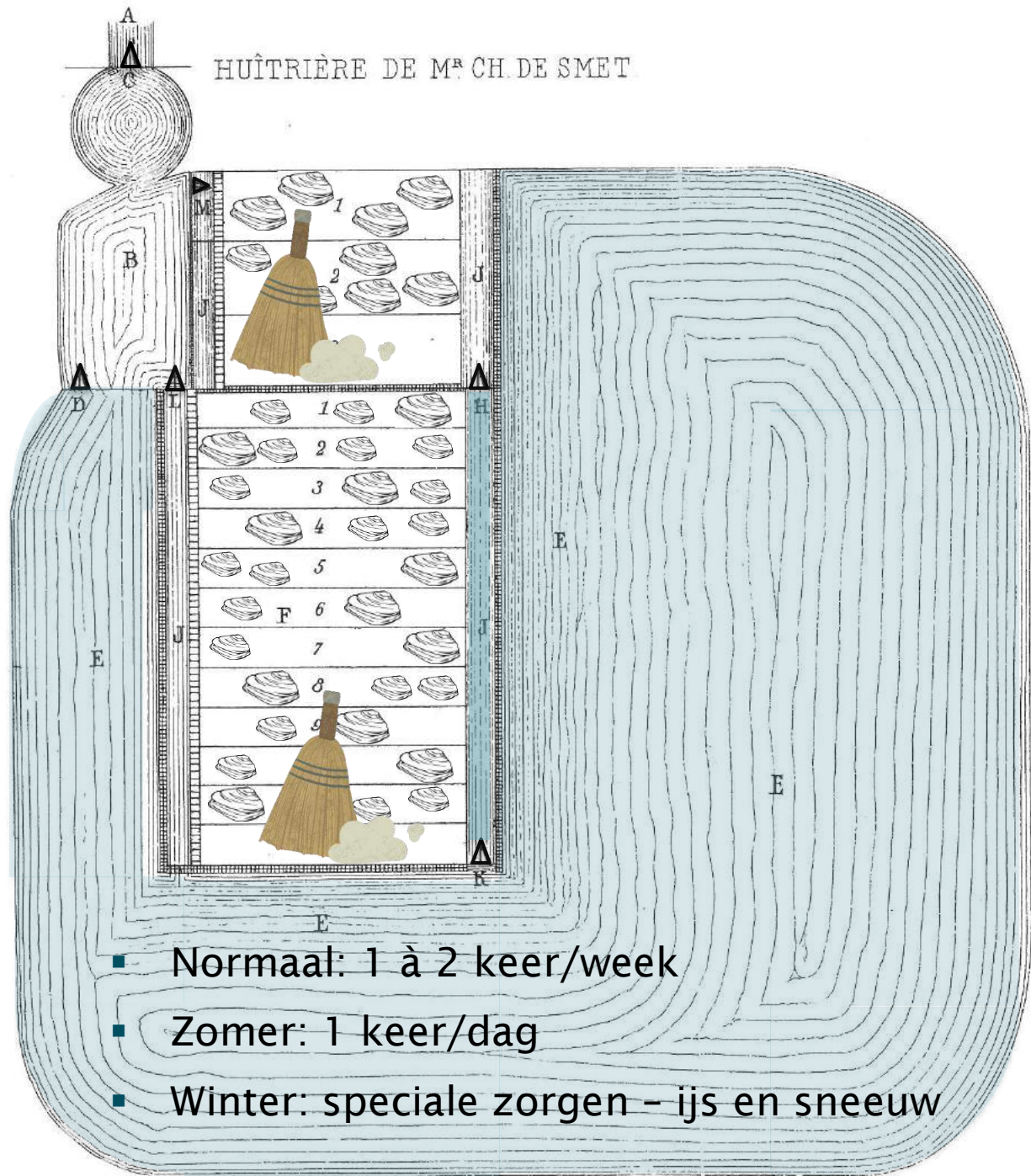
HUÏTRIÈRE DE M^r CH. DE SMET

Vers water

Oesterputten kuisen

HUÏTRIÈRE DE M^{re} CH. DE SMET

Kweek?!

- 1765-1914: **vetmesten**

→ Jonge platte **Engelse**
oester (*Ostrea edulis*)
(Whitstable, Burnham,
Colchester)

→ **Vetgemest** in brak water
Vlaamse kust

- Na WO I: **kweek**

→ **Volledige levenscyclus**
in Belgische wateren

II

VAN MAGERE FRANS-HOLLANDSE JAREN NAAR VETTE BELGISCHE OESTERS

1794-1860

Van magere Frans-Hollandse jaren...

- **1794-1830:** moeilijke jaren

Napoleon

(1794-1815)

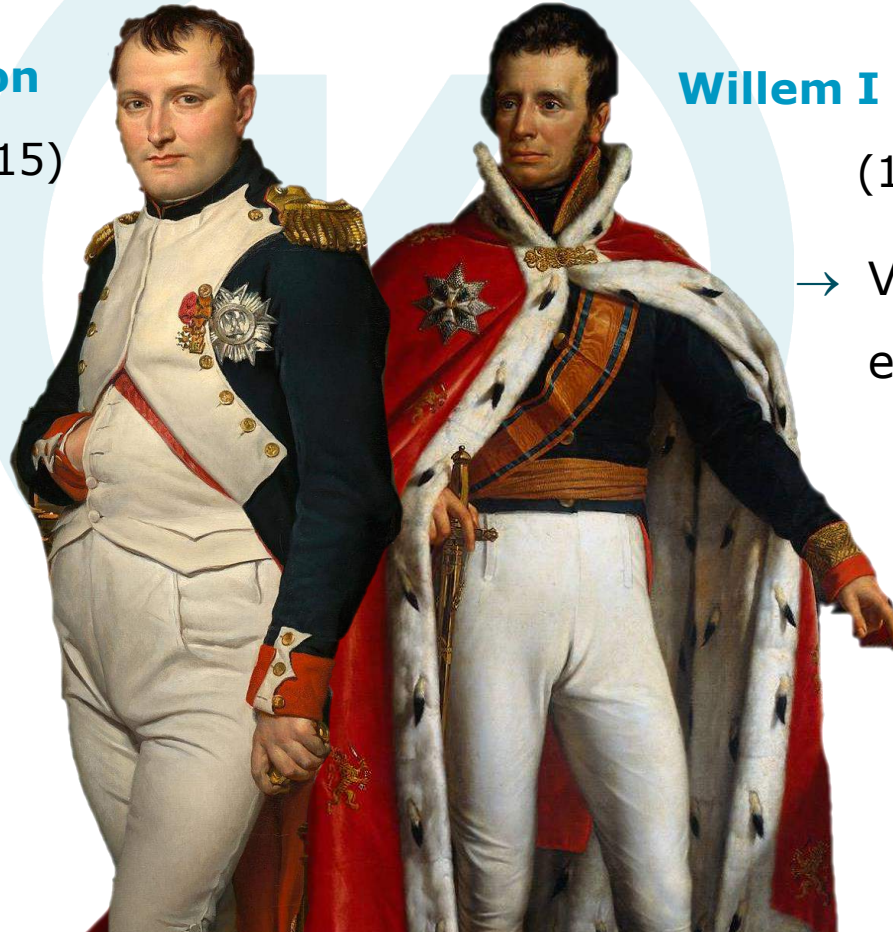
Oorlog ←

Bevoorrading uit ←

Engeland in de
problemen

Ondertussen: ←

Zeeland komt weer
opzetten

Willem I der Nederlanden

(1815-1830)

→ Voorrang aan
eigen oesters

...naar vette Belgische oesters

- **1794-1830:** moeilijke jaren
  - **1830:** Belgische onafhankelijkheid - stabiliteit
    - **Lokale economie** weer op gang
    - Cruciaal: aanleg **spoorweg** richting kust
- 1838: Brussel-Oostende

Distributie verse vis

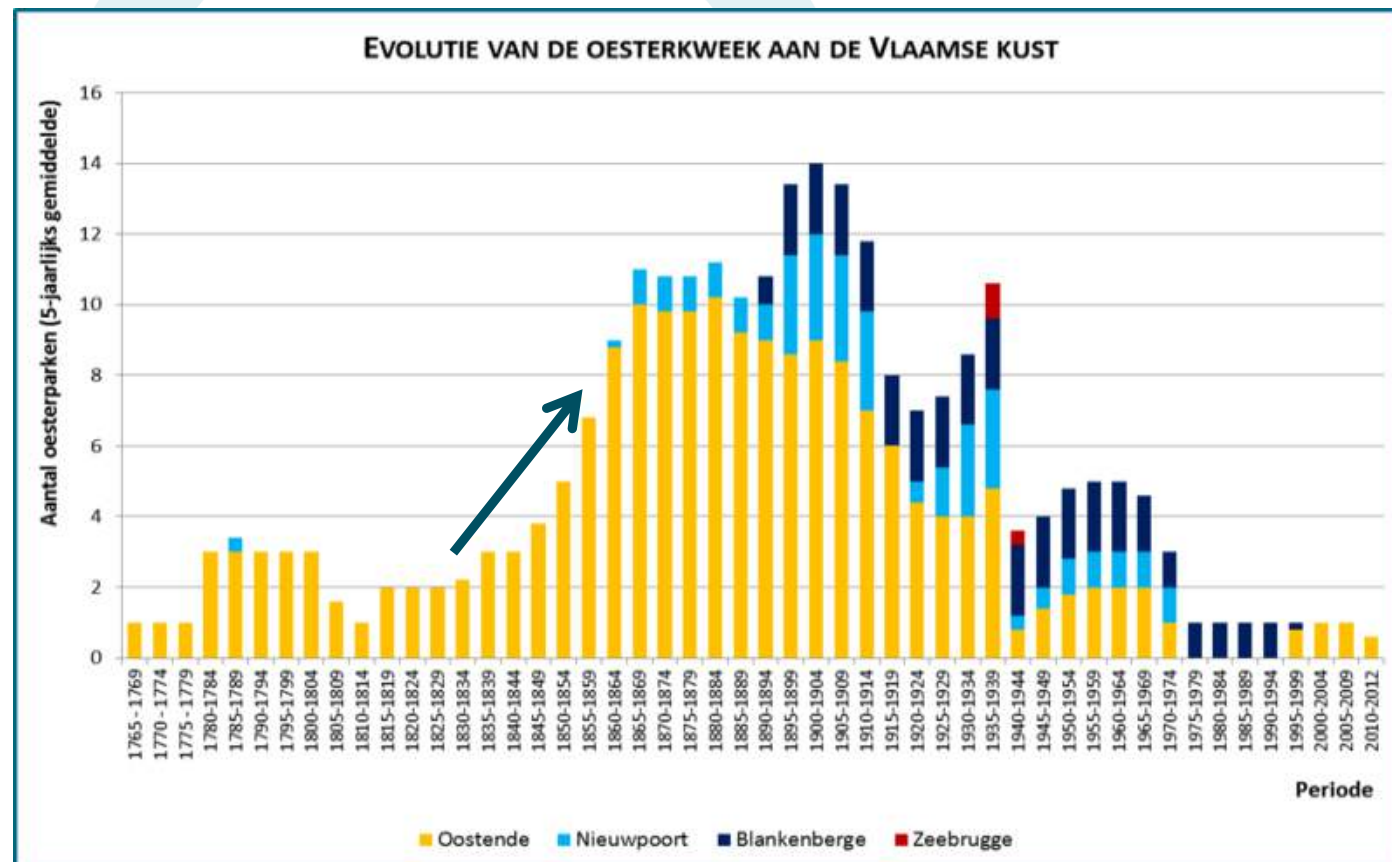
Toerisme kan groeien

...naar vette Belgische oesters

- **1830-1860:** nieuwe afzetmogelijkheden doen aantal kwekerijen in Oostende gestaag **toenemen**

...naar vette Belgische oesters

- **1830-1860**: aantal kwekerijen in Oostende neemt gestaag toe
  - Van puur industriële ondernemingen naar **toeristische attracties**
  - **Reisgidsen** promoten oesterparken
  - Oesterparken spelen erop in: **restaurants**
  - Etablissements nabij de **Oostendse Zeedijk**

d'écrire à son notaire pour la carte. Nous avons découvert quelques-uns de ces endroits dans lesquels se trouvent des LANDLONS baptisés, et chez lesquels, moyennant une honnête rétribution, on peut se procurer une nourriture saine et abondante.

Les touristes qui connaissent leur histoire romaine se souviennent avec regret de ces fêtes d'Héliogabale qui ornait les salles, témoins de ces ripailles impériales, de vastes bassins dans lesquels l'ose, le thon, le congre, le surmulet, le langoustie du Nord, l'huître du lac Lucrin, s'épalaient aux yeux des convives et se disputaient l'honneur d'être broyés par d'angustes machoires. Eh bien! Ostende possède un établissement de ce genre, et moins les lambris incrustés de nacre et d'ivoire, les gourmets peuvent voir dans l'huîtrière de M. Musin, nager sous leurs yeux la langouste ou le homard qu'ils jugeront digne de faire partie de leur déjeuner. Renfermés dans d'immenses paniers d'osier, ces intéressants animaux attendent les pratiques, comme les chrétiens attendaient les lions du cirque. Quelques-uns obtiennent quelquefois grâce à cause de leur jeunesse et de leur inexpérience, — mais les homards majeurs, ceux qui ont pu comprendre la fonction qu'ils ont à remplir dans une société soumise à l'action apéritive des brises marines, se résignent avec un stoïcisme remarquable. Nous avons aidé à en exécuter un qui paraissait être le chef de la tribu. Lorsqu'on l'enleva du panier, les homards restants levèrent leurs pattes vers le ciel pour le prendre à témoin de notre barbarie et de notre appétit!

L'établissement de M. Musin est un charmant pavillon situé près du phare. On y trouve tous les éléments d'un déjeuner confortable et tous les ingrédients inventés par les anglais pour faire passer l'appétit. L'alc, le porter, les vins du Rhin les plus fumeux, feront du pavillon de M. Musin un lieu de prédilection pour ceux qui aiment la liberté, le grand air, les huîtres et le saladé de homard.

(SANCHO.)

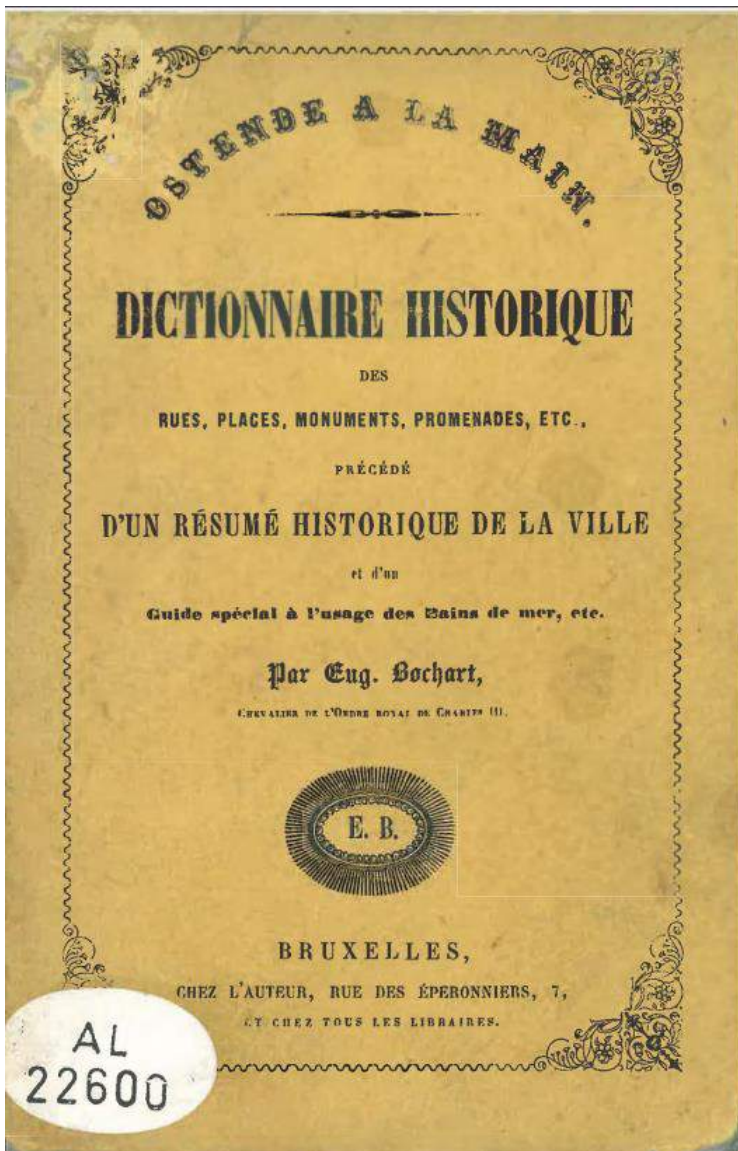
"Pavillon Musin"

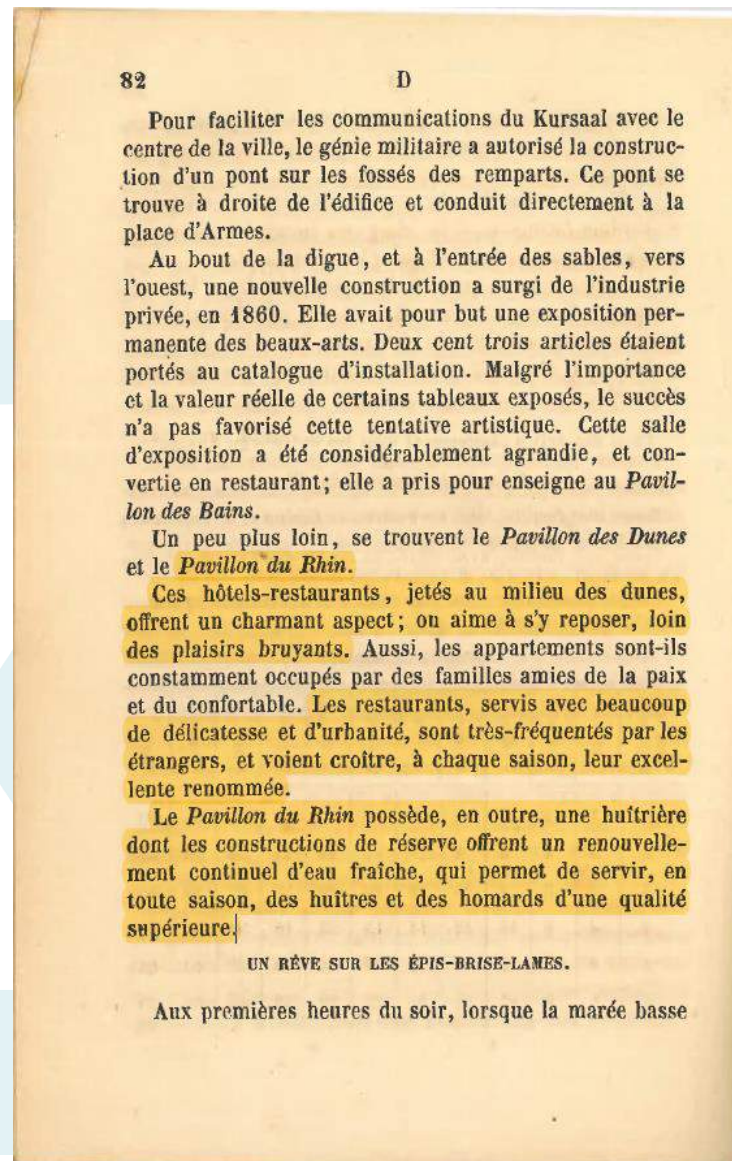
"dé ideale plaats om te genieten van de frisse zeelucht en te dineren in een charmante en sfeervolle maritieme omgeving (...) voor zij die genieten van de vrijheid, de buitenlucht, oesters en kreeft."

La Flandre Maritime, 29 augustus 1855 - 'Un jour à Ostende'

Bochart, Eug. (1859). *Ostende à la main*

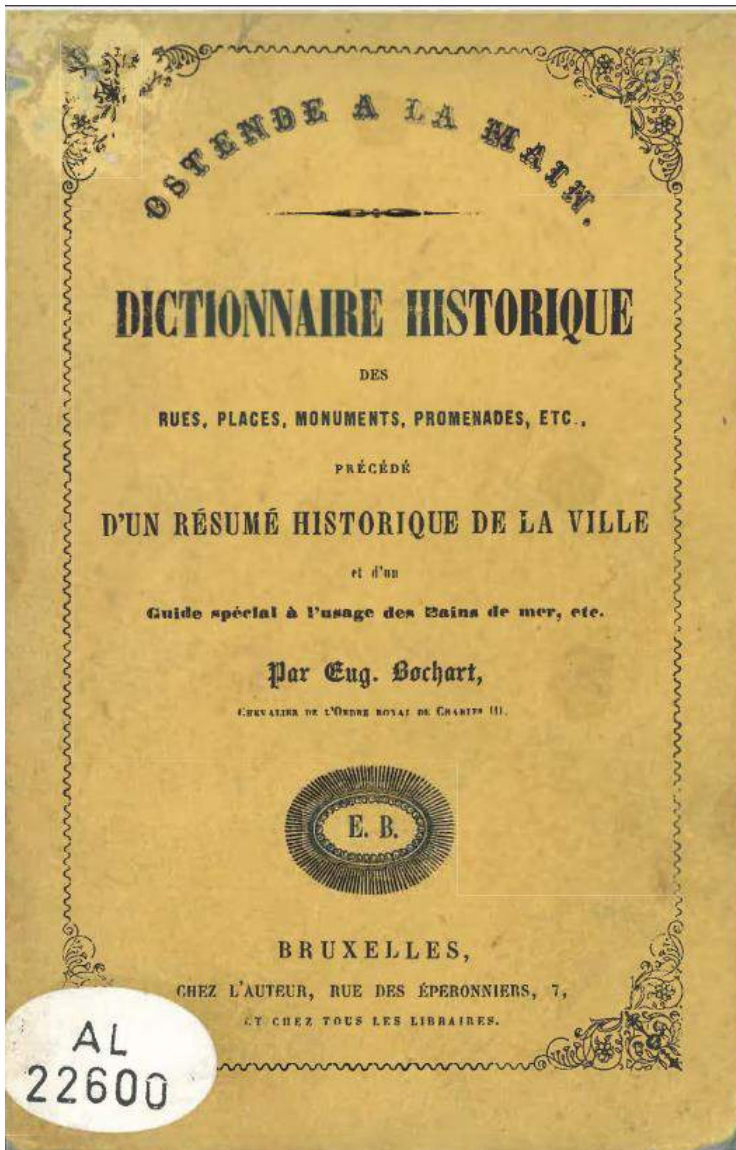

“Pavillon du Rhin”

NAVIGO

RETHEL - VESTERHOLM - BUCHENBURG

Bochart, Eug. (1859). *Ostende à la main*

Het hotel-restaurant, dat midden in de duinen ligt, heeft een charmante uitstraling; men rust er graag uit, ver weg van de luidruchtige genoegens. (...) Het Pavillon heeft ook een oesterkwekerij (...) dat in alle seizoenen kreeft en oesters van superieure kwaliteit serveert.

vertie en restaurant; elle a pris le nom de *Pavillon des Bains*.

Un peu plus loin, se trouvent le *Pavillon des Dunes* et le *Pavillon du Rhin*.

Ces hôtels-restaurants, jetés au milieu des dunes, offrent un charmant aspect; on aime à s'y reposer loin des plaisirs bruyants. Aussi, les appartements sont constamment occupés par des familles amies de la paix et du confortable. Les restaurants, servis avec beaucoup de délicatesse et d'urbanité, sont très-fréquentés par les étrangers, et voient croître, à chaque saison, leur excellente renommée.

Le *Pavillon du Rhin* possède, en outre, une huîtrière dont les constructions de réserve offrent un renouvellement continuel d'eau fraîche, qui permet de servir, en toute saison, des huîtres et des homards d'une qualité supérieure.

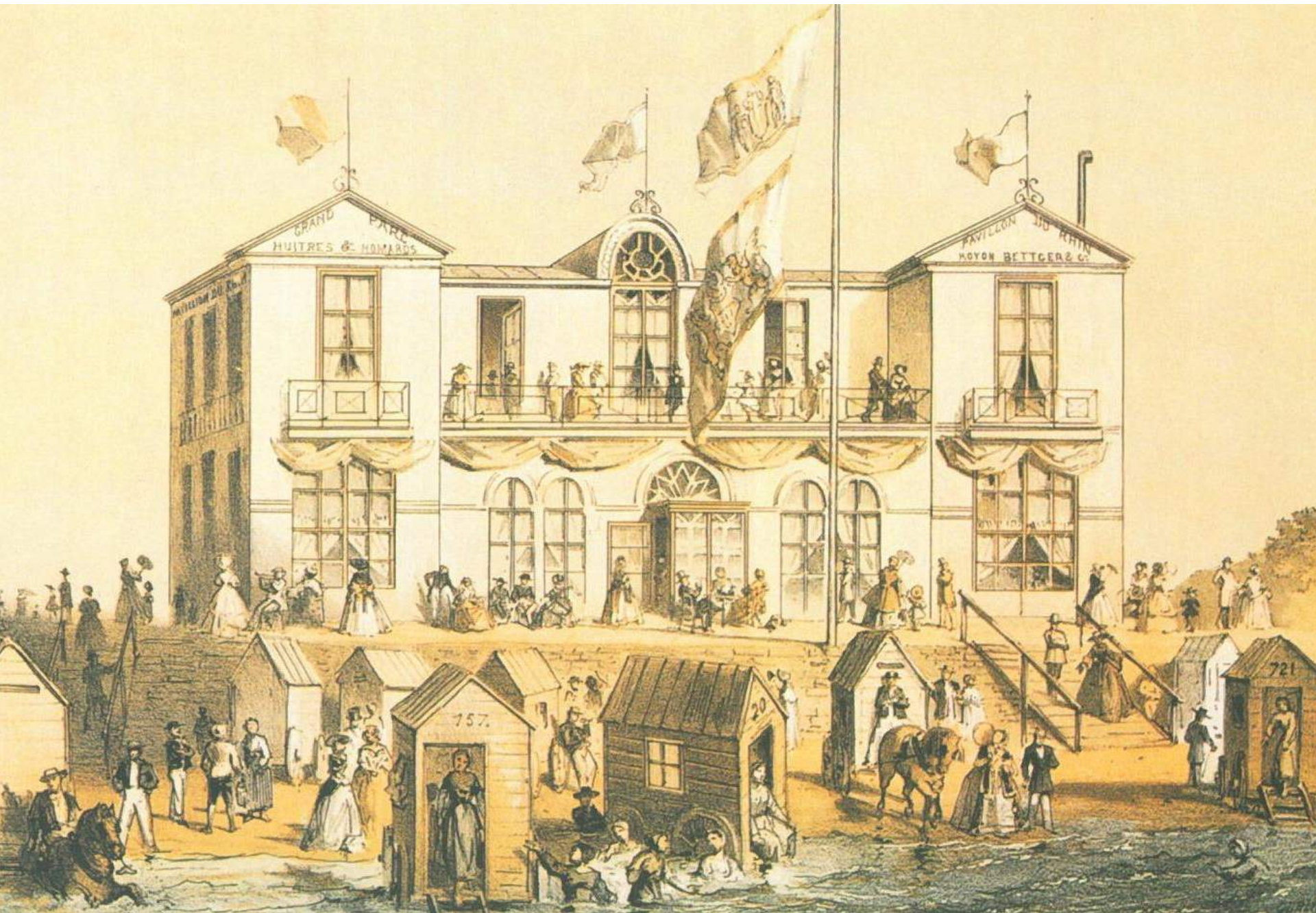
UN RÊVE SUR LES ÉPIS-BRISE-LAMES.

Aux premières heures du soir, lorsque la marée basse

“Pavillon du Rhin”

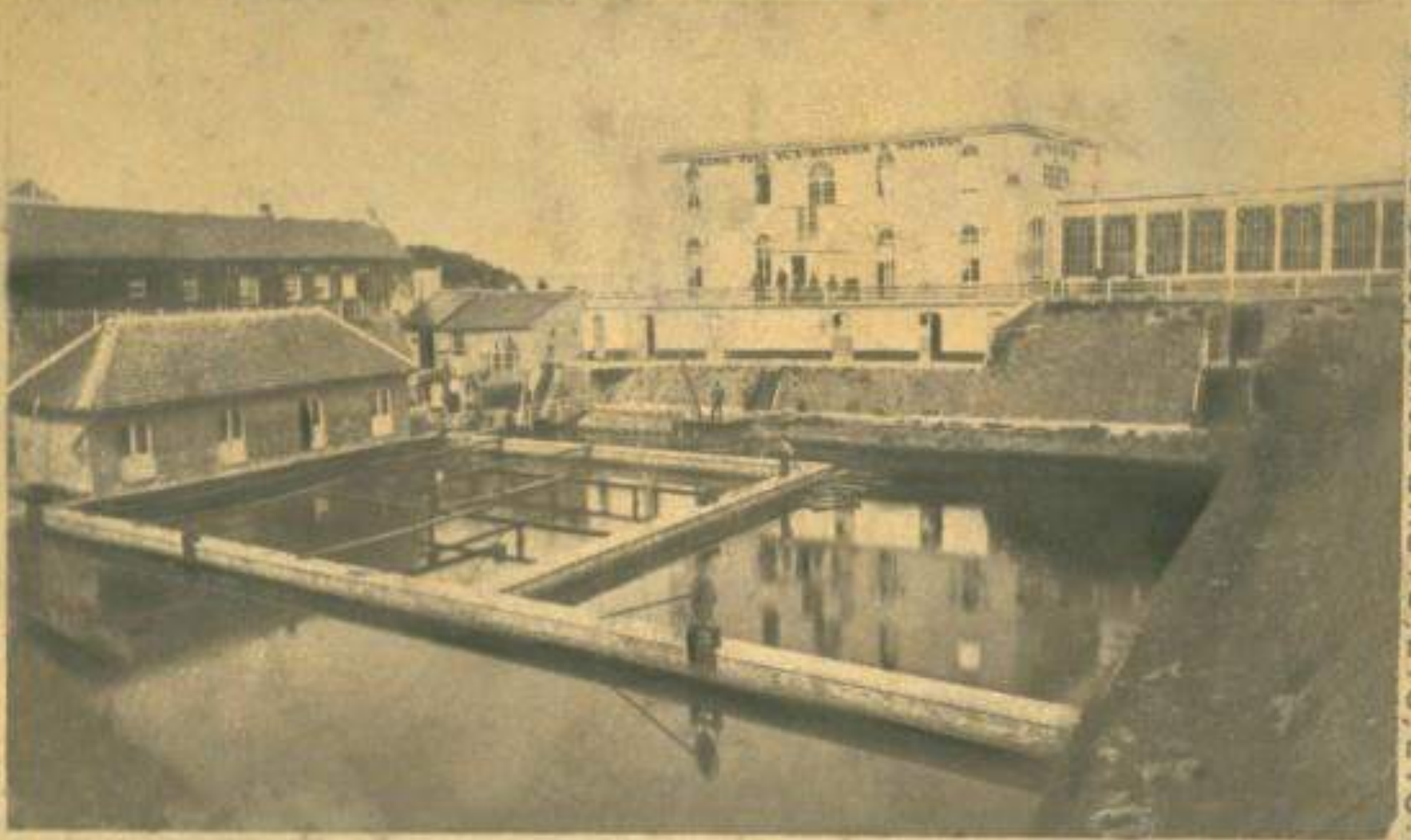
NAVIGO
MARITIM MUSEUM OSTENDE

GRAND PARC AUX HUITRES ET HOMARDS

COMMISSION-EXPEDITION
COMMERCE EN GROS DE TOUTES SORTES DE POISSON

FRUITS SECS GLACE BRUTE, ETC, ETC.

ROYON-HERTOGHE & CIE, OSTENDE, (BELGIQUE.)
MÊME MAISON A LONDRES

III

DE 'BELLE EPOQUE' VAN DE 'OSTENDAISE'

1860-1914

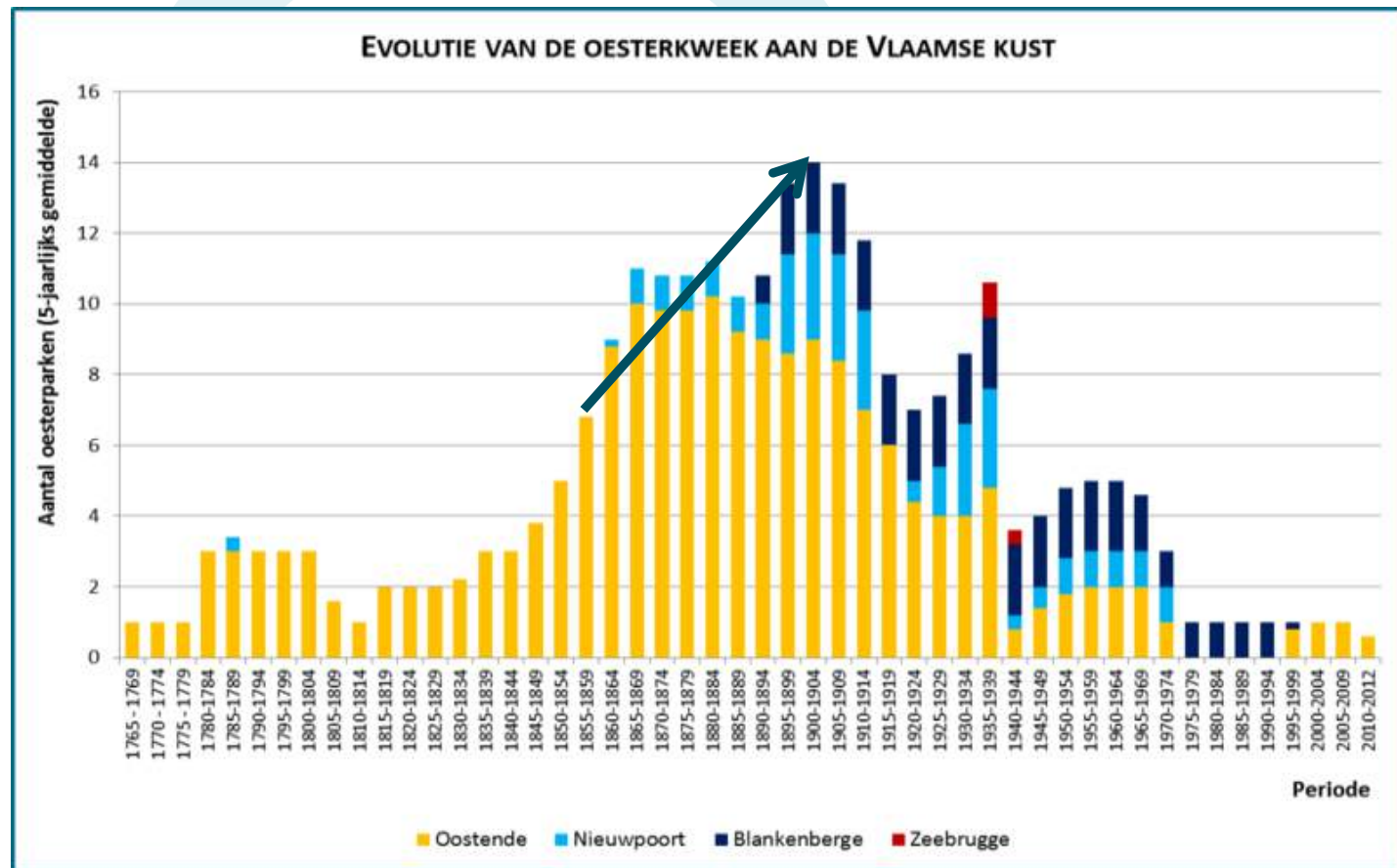

De 'belle époque' van de 'Ostendaise'

- Belle époque ~ hoogdagen van elitair **kusttoerisme** ~ glorieperiode '**Ostendaises**'
- Oostende wordt '**koningin der badsteden**'
  - 1868: spoorweg **Torhout-Oostende**

De 'belle époque' van de 'Ostendaise'

- 1860-1914: **20tal oesterkwekerijen** in Oostende

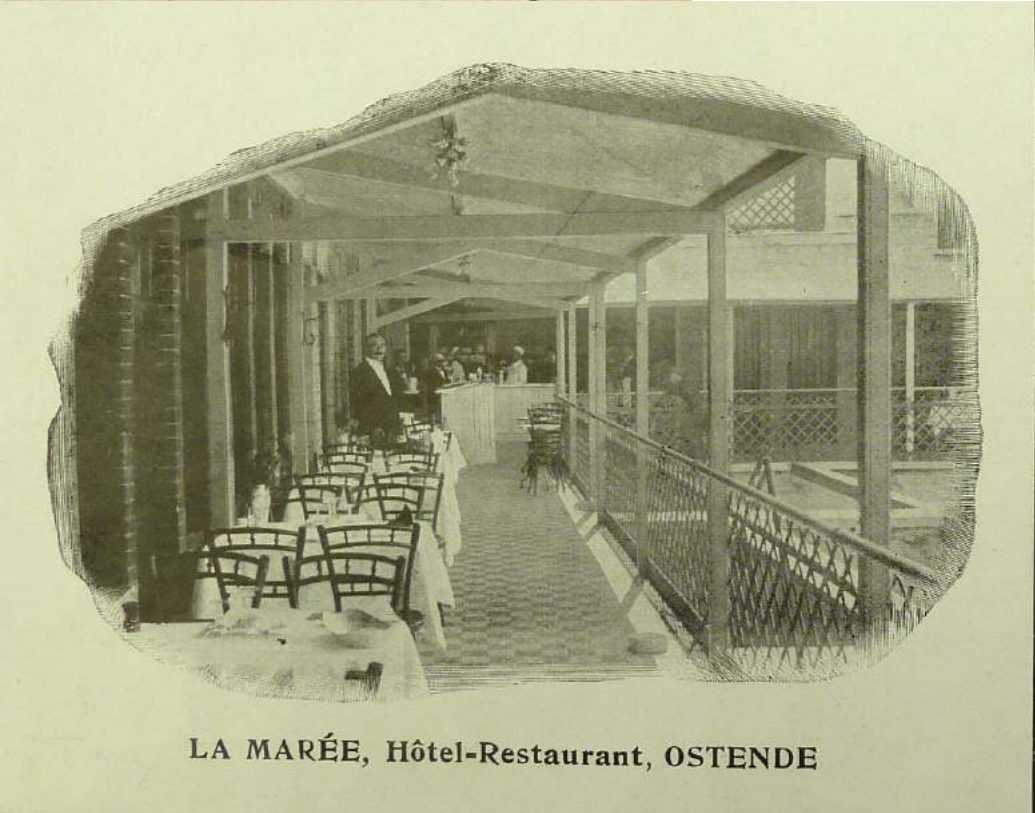
... de 'Ostendaise'

A. VAN GRAEFSCHPE PARCS A HUITRES & HOMARDS
21, RUE DU CERCLE, 21
◆◆◆ OSTENDE ◆◆◆

OSTENDE * HOTEL-RESTAURANT * LA MARÉE
PRÈS DU KURSAAL GRILL-ROOM *Prof. J. de Keyser 91*
HUITRIÈRE DU KURSAAL

*Des annexes formant salons ont été
à la terrasse de pourtour des p*

DIRECTEUR-GÉRANT: J. DEC

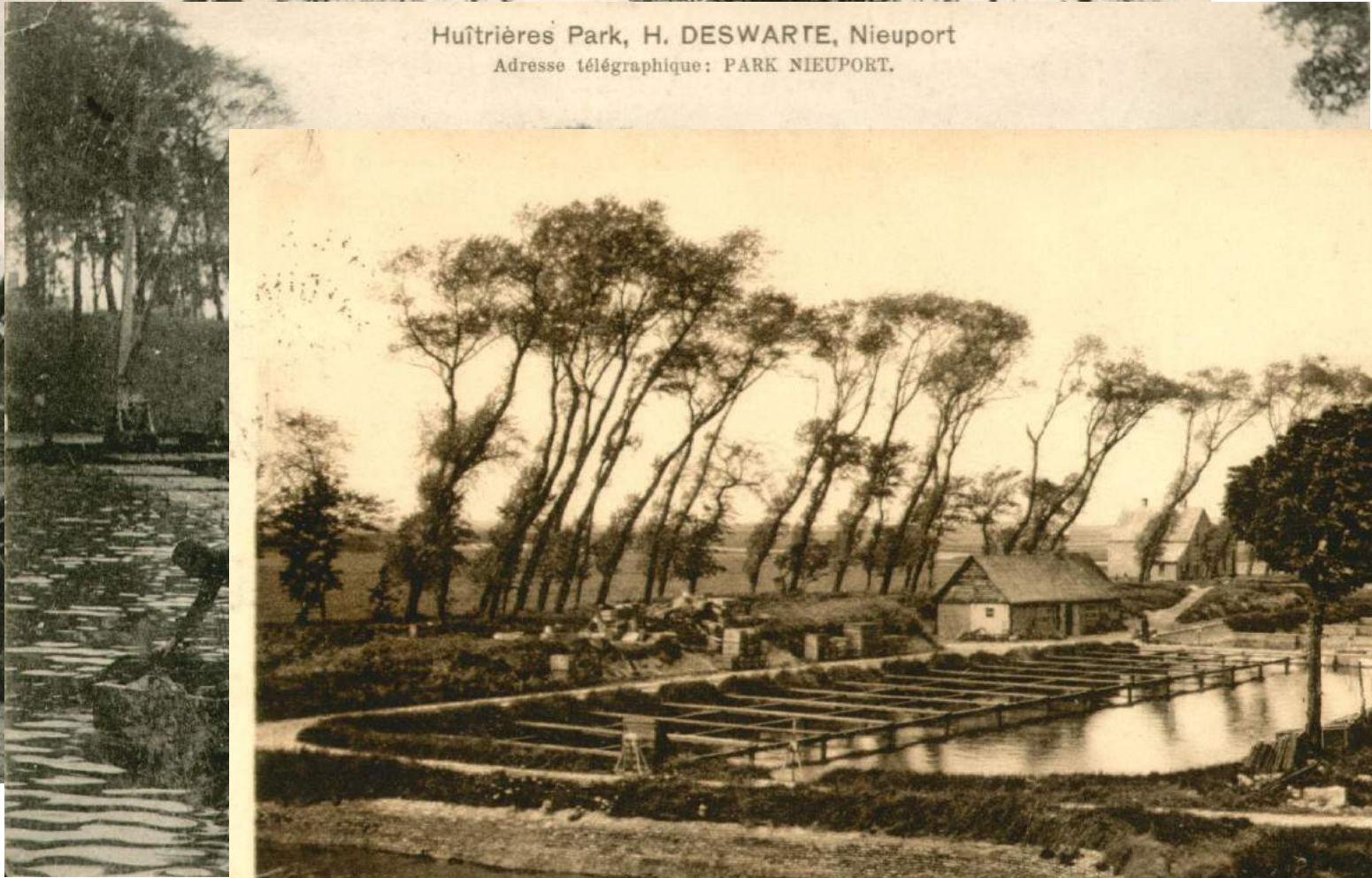
LA MARÉE, Hôtel-Restaurant, OSTENDE

De 'belle époque' van de 'Ostendaise'

- 1860-1914: **20tal oesterkwekerijen** in **Oostende**
- Ook in **Nieuwpoort** en **Blankenberge**

Nieuwpoort - Deswarte

Beelden: Walter Lelièvre - Stadsarchivaris, Nieuwpoort

Parc aux huîtres.

GRAND PARC AUX HUITRES

A B

HU

Déjeuners à

C A

Livraison à de

GLA

Téléphone à

Visitez les Parcs de

L'Huîtreuse Blankenbergeoise

PIERRE DEVRIENDT

1 BOULEVARD DE SMET DE NAEYER **BLANKENBERGHE** (dique)
EN FACE DE LA STATION DU TRAM.

ENTRÉE LIBRE

CAFÉ-RESTAURANT

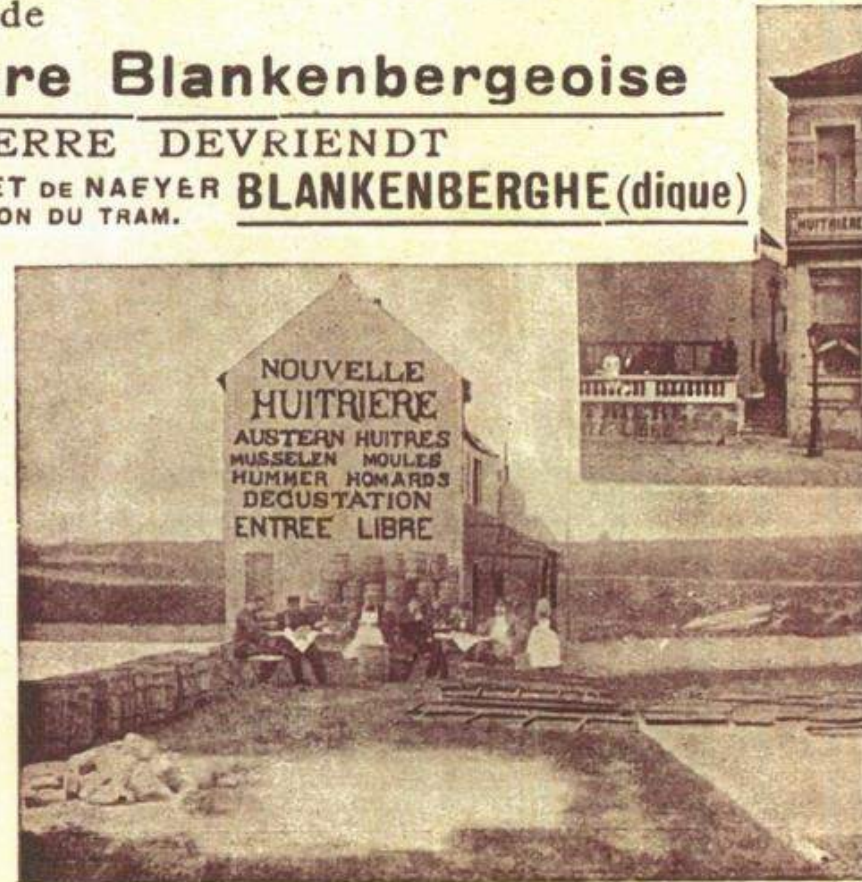
Salons de Dégustation

CUISINE AU BEURRE

Huitres la douz.	0.90
> >	1 50
> >	2.00
> >	2.50

Homards,
Langoustes,
Moules parquées,
Anguilles.

TÉLÉPHONE 35

De 'belle époque' van de 'Ostendaise'

- **Reputatie** van de 'Ostendaises' groeit **in heel Europa**
  - o.a. door **wereldtentoonstellingen**
  - Jaarlijks **miljoenen Ostendaises** met exprestreinen naar o.a. Frankrijk, Rusland, Balkanstaten, Duitse en Oostenrijkse gebieden

“

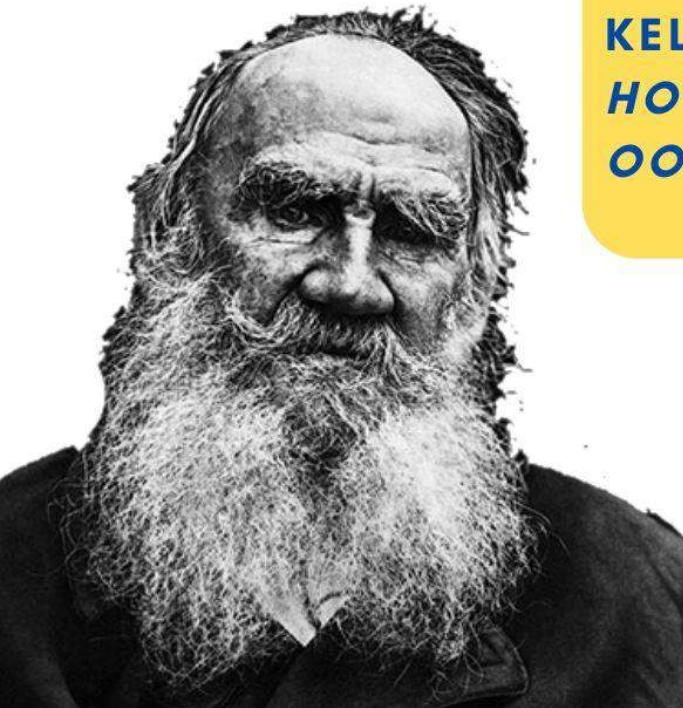
**HET ZIJN POEZELIGE SNOEPJES,
DIE ALS KLEINE OORTJES TUSSEN
HUN SCHELPEN ZITTEN EN ALS
ZILTE BONBONS TUSSEN
VERHEMELTE EN TONG SMELTEN.**

”

GUY DE MAUPASSANT - BEL AMI (1885)

KELNER: "WE HEBBEN VERSE OESTERS."

**OBLONSKI: "ZIJN HET
KWALITEITSOESTERS? GEEN LEUGENTJES
HÉ!"**

**KELNER: "FLENSBURGSE OESTERS,
HOOGHEID, HELAAS GEEN UIT
OOSTENDE."**

Rijksmuseum Amsterdam

→ nieuwe status van prijzige luxeproducten

→ Natuurlijke voorraden *Ostrea Edulis* slinken

→ Wel nog Portugese oesters voor 'gewoon volk' (*Crassostrea angulata*)

- Portugese oesters (*Crassostrea angulata*)
- Begin 20e eeuw ook in **kleine hoeveelheden** in Vlaamse parken
- Inferieure kwaliteit - **goedkoper**
- Groenige kleur - grillige vorm

De 'belle époque' van de 'Ostendaise'

- Ondanks groot succes, ook enkele **donkere wolken**:
  - steeds stijgende vraag naar platte oester ~ **natuurlijke voorraden** van de *Ostrea edulis* ↓
  - Oesterkwekers: **dure** investeringen, **concurrentie** uit Zeeland en Frankrijk, ...
  - 1906: **Beschuldigingen** van buiktyfus

Les huîtres et la fièvre typhoïde.

On a accusé les huîtres de donner la fièvre typhoïde. Puis il s'est produit une campagne de réaction, et certains savants ont proclamé que l'huître était aussi innocente des méfaits qu'on lui attribue que l'enfant qui vient de naître.

Les grands industriels qui cultivent l'huître en Amérique et en Angleterre, autrement dit les ostréiculteurs, ont voulu en avoir le cœur net, et ils ont chargé un des savants les plus autorisés de l'Allemagne de faire des expériences à ce sujet.

Le résultat ne s'est pas fait attendre : il a été favorable à l'opinion qu'avaient d'avance les ostréiculteurs. Il a été, en effet, prouvé que si l'on pose le bacille de la fièvre typhoïde sur une huître pendant qu'elle est exposée à l'eau de mer, elle se débarrasse immédiatement et spontanément de cet intrus, qui est la cause de tant de

De 'belle époque' van de 'Ostendaise'

- **Absoluut hoogtepunt** net voor Eerste Wereldoorlog
  - 1912: **35 miljoen** oesterexemplaren
  - 1912: **275** mensen tewerkgesteld

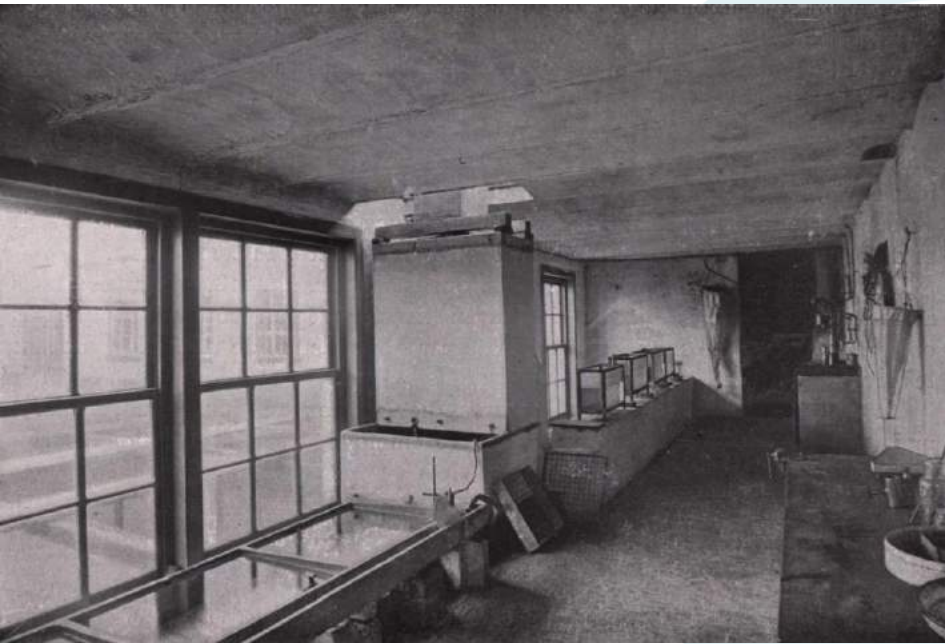
IV

INTERBELLUM: BEGIN VAN HET EINDE VAN DE 'OSTENDAISE'

1918-1940

Interbellum: het begin van het einde

- **Materiële schade** door oorlog

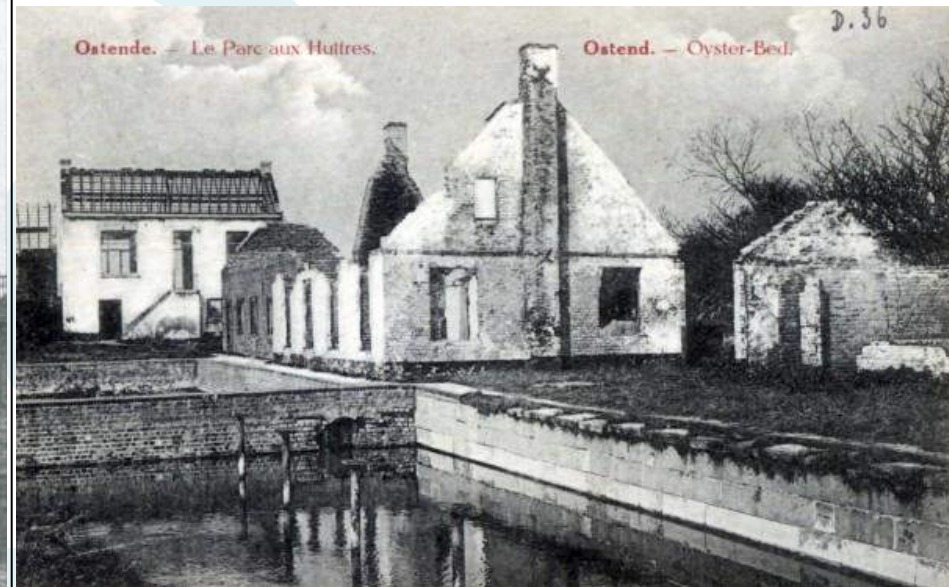

Oesterkwekerij Stichert-Stracké (VLIZ Fotogalerij)

Interbellum: het begin van het einde

- **Materiële schade** door oorlog

Oesterkwekerij Valcke-De Knuydt (VLIZ Fotogalerij)

Interbellum: het begin van het einde

- **Materiële schade** door oorlog
  - **Ontwrichting** internationale handel
  - **Concurrentie** Zeeland

  - **Natuurlijke voorraad** *O. edulis* neemt af
  - 1922: **massale oestersterfte** Engeland door epidemie
- Boeken toe voor vele kwekerijen (of focus op kreeften)

Interbellum: het begin van het einde

Nadruk op **kreeften**, oesters nevenproduct (of bolle)

Achilleshiel Belgische oesterkweek: afhankelijkheid buitenlandse import

Jaren 1930: **Integrale kweek** (vs. vetmesten) in Oostende en Nieuwpoort

- **Raoul Halewyck** – Spuikom Oostende
- 1934-1973

VAN VETMESTEN NAAR KWEKEN

Interbellum: het begin van het einde

Interbellum: het begin van het einde

- **Eind 1939**: voorzichtig optimisme
- **WO II**: tijdelijk einde aan oesterkweek in Spuiكوم

V

**DEFINITIEVE ONDERGANG
VAN DE 'OSTENDAISE'**

1945-1973

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

VLIZ Fotogalerij – Archief Halewyck

- Gevolg **Tweede Wereldoorlog**:
  - **Vernielingen**
  - **Spuikom**: kapotte sluizen en afsluitdijk
  - **Pas in 1956** nieuwe pogingen tot integrale oesterkweek
- Kweek op **stokken**

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

VLIZ Fotogalerij

-

Archief
Halewyck

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

VLIZ Fotogalerij

-
Archief
Halewyck

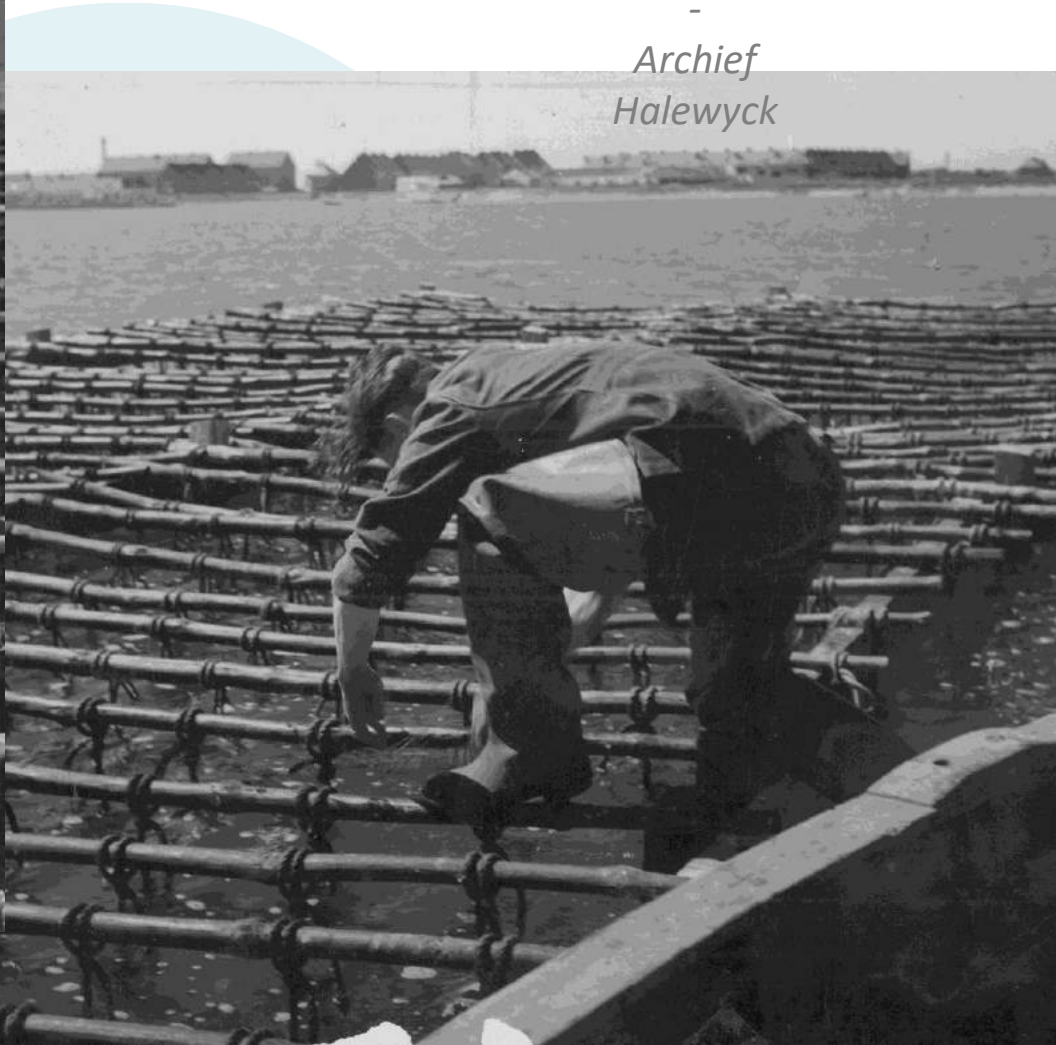

Hoofdstuk V

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

VLIZ Fotogalerij

-
*Archief
Halewyck*

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

VLIZ Fotogalerij

-

Archief
Halewyck

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

- Veel **ongunstige factoren**:
  - Slechte **bodemgesteldheid** Spuikom
  - **Parasieten**
  - Toenemende **vervuiling** zeewater
  - **Weersomstandigheden**

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

VLIZ Fotogalerij

-

Archief
Halewyck

NAVIGO
NATUURL. VISSERIJMUSEUM OOSTENDE

Definitieve ondergang van de 'Ostendaise'

- 1973: einde van de oesterkweek door Halewyck

Definitief einde van de 'Ostendaise'-kweek in Vlaanderen

- Vandaag? Niet langer kweek van de **platte oester**

MEER WETEN?

Artikel De Grote Rede

Website

Publicatie 'Oesterpassie'

Historiek van de 'Ostendaise', een parel onder de oesters

Ruth Pirlet

"Het zijn peetzelge snoepjes, die als kleine onafjes lussen hun schelpen zitter en als zachte bandjes tussen venenmaat en tang smelten." Het zijn de woorden van de 19de-eeuwse Franse schrijver Guy de Maupassant, die een lyriek niet schuwde bij het beschrijven van een port Oostendse oesters. Tijdens de belle époque was een degelijke uitdrukking niet uitzonderlijk. De 'Ostendaises' of 'Royales d'Ostende' waren toen immers vaak kost aan de feesttafels van de Europese beau monde en konden naar verlucht zelfs de Russische tsaren bekoren. Het succesverhaal van deze Belgische westerlieden startte een eeuw vroeger. Toen, in 1765, richtten de gebroeders Jan en Pieter De Loose in Oostende het allererste vaderlandse oesterpark op. Welna zal het dus 250 jaar geleden zijn dat de Belgische oesterweek van start ging, een uitgelezen moment om de geschiedenis van deze vroegen industrie onder de loep te nemen.

Begindagen van de Belgische oesterweek

De start 250 jaar geleden
Nog voor er sprake was van een Vlaamse oesterproductie, werden deze schelpdieren tijdens de 18de eeuw al een grote afname in de Zuidelijke Nederlanden, Frankrijk, Engeland en vooral Zweden weervaren vonden vlot de weg naar Vlaamse keukens. Zo vonden de Oostenrijkse Nederlanden tussen 1765 en 1765 gemiddeld 2.245.000 oesters per jaar in. Het succes bleef ook niet lang voor enkele Gentse handelaars het winstpotentieel van een inheemse oesterweek zagen en zo het startschot gaven voor de Vlaamse oesterindustrie.

consumptieklare oesters, een maatregel die vooral de concurrenten uit Zeeland vreesde. Het was echter pas toen werk gemaakt werd van een snel en efficiënt transportsysteem voor verse vis, dat de Oostendse oesters hun Zeeuwse tegenhangers echt naar de kroon konden wijken. Door het licentien van zogenaamde 'waterschuiten' op het uitgebreide waterwegenennetwerk in Vlaanderen en Brabant konden de diertjes van 'Clays & Cie' in een recordtijd van Oostende naar oorspronkelijk Zeeuwse afzetplaatsen als Brabant, Luxemburg en Metz vervoerd worden. Liefhebbers in Brussel, Luken en Antwerpen langden zo oesters voorgeschied die slecht drie dagen onderweg waren geweest, terwijl de Nederlandse oesters er dubbel zo lang over deden. Deze scherpe levertijden maakten van Oostende een oesterstad om rekening mee te houden.

Monopolie daarbuiten
Toen in 1870 het 'Clays & Cie' monopolie op de oesterweek ten einde liep, redenerenden de Oostenrijkse gezaghebbers dat een florissante industrie geen extra

overheidssteun meer nodig had. Ook de herhaalde klachten over de slechte kwaliteit van de oesters van deze onderneming speelden mee in de beslissing om het alleenrecht aan de broers De Loose op te geven. Zo kwam het dat de oesterweek te lande na 1870 heel snel voorbij kwam al in hetzelfde jaar vestigden Jacques Clemens, een rijke Gentse linsstricker, en Pieter Pollet, Blankenbergs reder en burgemeester, twee nieuwe oesterkweekrijnen in het Oostendse ommeland. 'Kweekrij' is hier trouwens mischien een al te groot woord. De Vlaamse oesterkweekrij bestond jarenlang immers slechts uit het 'vetten' van jonge platte oesters (Ostrea edulis) in de uiterst geschikte bracke wateren van onze kust. Deze oesters waren afkomstig uit natuurlijke Engelse oesterbedden nabij steden als Whitstable, Brixham en Colchester. Geboren aan de overkant van het Kanaal, bereikten ze pas ten volle potentieel na een zuiveringstijd in ons Vlaanderenland. Hier aangekomen werden ze in een dunne laag op de bodem van een westerhassin 'geparkeerd', beschermd tegen mogelijke natuurlijke vijanden.

Op de Ferrariskaart (1771-1778) zijn net ten zuiden van de Oostendse stadskern de oesterputten van 'Clays & Cie' te zien. Deze firma van de Gentse ondernemers Jan en Pieter De Loose, gevestigd door vier oude zeevarende Constantijn Clays, was de allereerste oesterweek op Belgische bodem (enkipiede).

Oesterpark "De Brock" (1815-ca. 1899)

De oprichting van dit park, gelegen op een domein nabij Slijkers, op de grens tussen Oostende en Bredene en tegenover het fort Saint-Philippe, heeft lang op zich laten wachten.

Al in 1782 richtte het handelshuis van 'Willaert-De Baere & Cie' immers een verzoek aan de overheid om hier een kweekrijn op oesterkweekrij op te richten.^[1] Het gewenste terrein werd door de overheid op 17 juni en 2 juli 1782 effectief verkocht aan de heren

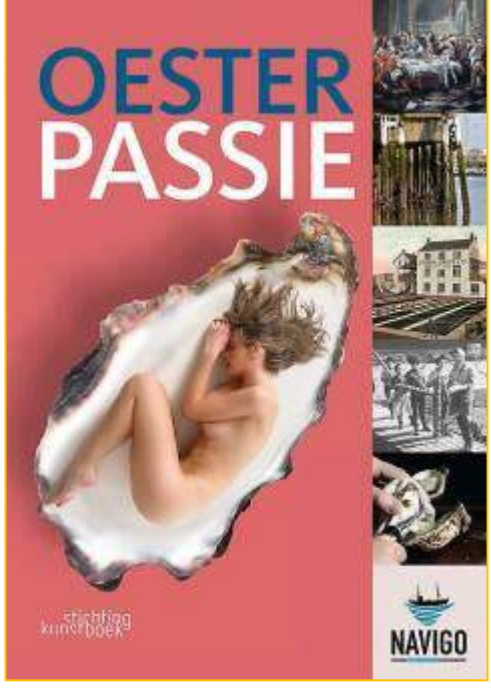

Willardt, De Baere en Castelyn, maar om welke redenen dan ook werd de oesterput niet aangelegd.^[2] Op 5 juli 1796 verkochten de eigenaars de grond dan ook aan de weduwe Rond 1815 kwam de grond in het bezit van Francis' zoon Philippe De Brock, die uiterlijk het initiatief nam om hier effectief een oesterkweekrij aan te leggen. Op 22 oktober 1815 kreeg hij de toestemming voor de constructie van een waterleiding vanaf het Bassin de Chasse - die tussen 1804 en 1811 uitgegraven was door de Franse overheersers - naar zijn terrein, dat in de zuidoostelijke hoek van deze kom kwam te liggen. Het jaar erop, op 17 mei 1816, kwam de kweekrij uiteindelijk in handen van deze Philippe De Brock, Jean De Brock (de zoon van Francis' broer Jean) en Jean Van Inschoot, die elk voor één derde eigenaar waren. Dit trio zou het oesterbedrijf in de daaropvolgende jaren samen uitbaten. Het park bestond trouwens uit een rechthoekig perceel dat gebruikt werd als oester- en kweekrijput en een groot komvormig waterservoir.^{[3][4]} De oesterkweekrij overleefde de moeilijke jaren onder Nederlandse heerschappij, maar kwam er niet volledig zonder kleerscheuren van af. Op 7 mei 1836 richtte de firma, samen met de uitlaters van de parken 'Valcke-De Knuyt' en 'Vanderheyde', dan ook een verzoekschrift aan koning Leopold I om meer steun te vragen voor de Belgische oesterindustrie.^[5]

Vanaf de jaren 1830 werd opnieuw een volgende generatie De Brocks tewerk gesteld in de oesterput. In 1836 werd bijvoorbeeld Silvie De Brock, dochter van Philippe, vermeld als één van de eigenaars van het bedrijf.^[6] Zij was daarenboven getrouwd met Jean Xavier Van Inschoot, de zoon van Jean Van Inschoot, die sinds 1816 mede-eigenaar was van de zaak.^{[7][8]} Vermoedelijk stond deze familie ook aan de wieg van de oesterkweekrij 'Van Inschoot-De Brock et

www.vliz.be/wiki/Historiek_van_de_Belgische_oesterweek

www.vliz.be/nl/de-grote-rede

